

6

5

3

კაატა ვეშაპიძე

მეცნიერებანი უკვე გეგმავენ !

330603038

საქივმოება

ტელეფონი, ტელეგრაფი, განსაკუთრებით — თბილისის გარეშე.

— ფინანსური საკითხებიდან ჯერჯერობით კელაქაძის წესრიგშია. ეკონომიკის პრობლემა. გარკვეულ უკუკავშირებას — ენკაგის ჩვენი ბაზრის შემოღება უნდა იქნას პარტნიორებთან ანგარიშსწორების საფუძველი. გადარიცხვები ხელა ხორციელდება, დოკუმენტები იკარგება და სხვა. დღეს მივინათ ამან გამოიწვია ნაღდი ჯულის ბრუნვის მკვეთრი გაფართოება. მენარმეები იძულებულნი არიან „ტომრებით ზიდონ ფული“, რაც სასიფათოა და მოუხერხებელი, მაგრამ მათ სხვა გამოსავალი ჯერჯერობით არა აქვთ.

5. ინფორმაციული უზრუნველყოფის დაბალი დონე.

მცირე ბიზნესის ინფორმაციული მოთხოვნილებების უზრუნველყოფა ერთ-ერთ ყველაზე სერიოზულ პრობლემად გადაიქცა მისი განვითარების გზაზე. მცირე საწარმოებს არაფერია ამარაგებს ინფორმაციით გადასახადების შესახებ, საზღვარგარეთელი პოტენციური პარტნიორების შესახებ, საქონლის ბაზრების მდგომარეობის (მოთხოვნა, ფასები, კონტრაქტების პირობები) შესახებ და სხვ. ინფორმაციის მოპოვება დამოუკიდებლად ხდება. ძირითადად, პრესისა და ნაცნობების მეშვეობით.

მცირე ბიზნესის საწარმოებში გამოიკვეთა ტენდენცია — რაც შეიძლება ნაკლები ობიექტური ინფორმაციის მიწოდება საკუთარი თავის შესახებ (გარდა საავალდებულო ინფორმაციისა) და წუნუნის იმის გამო, რომ არ არსებობს ინფორმაცია სხვა ფირმების, მათი მისამართების, ფასების და ა.შ. შესახებ. ეს იმით არის გამოწვეული, რომ უსიამოვნების შემთხვევაში საზოგადოება არ დაიცავს მცირე საწარმოს, ამიტომ უმჯობესია „თავის გამოუფიქრობა“. გარდა ამისა, არასტაბილურობის პირობებში თითქმის ყველა მონაცემს საკუთარი თავის შესახებ საწარმოები განიხილავენ, როგორც კომერციულ საიდუმლოს.

6. ორგანიზაციულ-სამართლებრივი გარემოს მოუფასოებლობა

შისთვის დამახასიათებელია: კანონმდებლობის არასტაბილურობა, მენარმეობისთვის აუცილებელი ყველა კანონის უქონლობა, უკვე არსებული კანონების შესრულებლობა, ადგილობრივი ხელისუფლებისა და სახელმწიფო საწარმოების მონოპოლიისგან, ჩინოვნიკების თვითნებობისა და არაკომპეტენტურობისგან. მცირე ბიზნესის დაცვის რეალური მექანიზმები უქონლობა.

+ + +

ზემოაღნიშნული მცირე ბიზნესის პრობლემების გადაწყვეტა, მთლიანად მისი ადგილისა და როლის ცვლილება საქართველოს ეკონომიკაში დამოკიდებულია სოციალურ-ეკონომიკურ ურთიერთობათა სისტემის ტრანსფორმაციის წარმატებებზე — საბაზრო ინფრასტრუქტურისა და მისი შესაბამისი ეკონომიკური კლიმატის ფორმირებაზე, მცირე ბიზნესისადმი სახელისუფლო სტრუქტურებისა და მოსახლეობის დამოკიდებულების ცვლილებაზე. ყველაფერი ეს საკმაოდ დროს მოითხოვს. თუმცა, მცირე ბიზნესის წინაშე მდგარი რიგი კონკრეტული საკითხის გადაწყვეტა შესაძლებელია მოკლე ხანში სახელმწიფო პოლიტიკაში სათანადო ცვლილებების შემთხვევაში. მათ რიცხვში შეიძლება მივაკუთვნოთ: — კანონმდებლობისა და რეგულირების სრულყოფა მცირე საწარმოების საქმიანობისადმი ხელის შეწყობის მიმართულებით; — მცირე ბიზნესის ინფორმაციული მხარდაჭერის ორგანიზება; — მენარმეთა სწავლების სისტემის განვითარება; — მცირე ბიზნესის რეგიონული მხარდაჭერის გაძლიერება; — სპეციალური საფინანსო ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბება; — მცირე ბიზნესის ინტერესების წარმომადგენლობის უზრუნველყოფა ხელისუფლების ცენტრალურ და რეგიონულ ორგანოებში; — მცირე საწარმოების გამოზრდის სპეციალური „ინკუბატორების“ შექმნა; — მცირე საწარმოების დაზღვევის კარგად გამართული სისტემის შექმნა.

ნარიმან ტაყაშვილი,

ეკონომიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი
სახელმწიფო მრჩეველი

დღეისთვის საქართველოში მცირე ბიზნესის განვითარების აუცილებლობა საყოველთაოა აღიარებული. ეს ის სფეროა, რომელიც უზრუნველყოფს საჭიროებს და ბაზრის ნაწილებს მოქმედებს. მცირე ბიზნესის ორგანიზაციულ ფორმა-საკუთრების სხვადასხვა ფორმად დაფუძნებული მცირე საწარმოები — საბზრო ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში ხელს უწყობს სიახლეების დანერგვას, დასაქმების წიგნს ზრდას, კონკურენციის გამწვანებას, სხვა მდებარე მომხმარებელი უფრო მაღალი ხარისხის პროდუქციას და მომსახურებას (სერვისს). შესაძლებლობას აძლევს სახელმწიფოს, სოციალური თანხები მიიღოს საგადასახადო საშუალოს სახით.

მცირე ბიზნესის უზრუნველყოფის განვითარებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს საქართველოსთვის, რადგან საქართველოში მცირე საწარმოთა განვითარებისთვის ხელსაყრელი პირობები არსებობს. ეს პირობებია:

— ზონური რესურსების მრავალფეროვნება და მათი შედარებით თანაბარი განლაგება ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე;

— სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისთვის ინფრასტრუქტურის მდგომარეობის მქონე ტერიტორიების არსებობა;

— ქარბი დაუსაქმებელი სამუშაო ძალა აკუმულირებული რეგიონებში;

— ინდივიდუალური შრომისკენ განსაკუთრებული მიწოდება.

საქართველოს ეკონომიკის დაბალანსებისთვის უდიდესი სარგებლობის მოტანა შეუძლია მცირე ბიზნესის სწრაფვას, ოპერატიულად მოახლოვდეს რეგიონული ეკონომიკა, სწრაფად დააკავოს თავისუფალი სივრცეები ადგილობრივ ბაზრებზე.

მაშასადამე, მცირე ბიზნესის განვითარება საქართველოს ეკონომიკის კრიზისული მდგომარეობიდან გამოყვანის ერთ-ერთი მაგისტრალური მიმართულებაა.

მცირე ბიზნესის როლის და მნიშვნელობის სერიოზული გაზრდის მიუხედავად, საქართველოში მისი განვითარება თავიდანვე სტიქიურად დაწყებული და დღესაც ყოველგვარი რეალური სახელმწიფოებრივი რეგულირებისა და მხარდაჭერის ქმედითი სისტემის გარეშე მიმდინარეობს. ამის გამო, მცირე ბიზნესი ჩვენთან, ძირითადად, ორიენტირებული აღმოჩნდა მოკლევადიან საქმეებზე. საშუალოდ ოპერაციულზე, რაც საეკონომიკური მოსალოდნელი იყო. საქმე ისაა, რომ ადგილი გზის ძიება ადამიანის ბუნებაში ძვეს. ჩვენთან დღესდღეობით გამძირების ყველაზე ადგილი წყარო საეკონომიკურ-საშუალოდ ოპერაციულია.

მცირე საწარმოების ბედის ანაბრად, რაიმე არსებითი სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერის გარეშე მიტოვება უბასუსოდ ტოვებს მატერიალური წარმოების აღორძინების ყველა მომენტს.

ჯერჯერობით ეკონომიკური პირობები მცირე ბიზნესის განვითარებისთვის საქართველოში აშკარად არახელსაყრელია. ამაზე მცირე ბიზნესი თავისებურად რეაგირებს: გადადის წრდილოეთ ეკონომიკაში, ანუ უკანონო მენარმეობაში.

ის მცირე საწარმოები, რომლებიც ლეგალურ საქმიანობას ეწევიან, საქართველოში არსებული ეკონომიკური კრიზისის პირობებში პრობლემების ქსელში არიან გახვეული. მაინც რა პრობლემები გამოიკვეთა მცირე ბიზნესის განვითარების გზაზე დამოუკიდებელ საქართველოში ამ ბოლო პერიოდში (1992-1994 წ.წ.)? უმნიშვნელოვანესი პრობლემებია:

1. საღმრთო (ფინანსის, ნაგებობის) კიბა

მცირე საწარმოები შენობას ხშირად პარტნიორი ორგანიზაციებისგან იღებენ, რის გამოც მათზე დამოკიდებულები ხდებიან. უფრო მეტად ფირმები ცალკე შენობებს ყიდულობენ. ყიდვა არალეგალურად, საპრივატიზაციო კომისიებისა და აუქციონების გვერდის ავლით ხდება. შედეგად მცირე საწარმოთაგან ძალიან ცოტაა თავისი ნაგებობის კანონიერი მფლობელი (მესაკუთრე). ფირმა გაძნელებულია შენობის იჯარით აღება რადგან არასტაბილური ეკონომიკური სისტემის პირობებში სააგარო ხელშეკრულება არ აძლევს დაკავებულ ფართობზე საწარმოს უფლების გარანტიას.

შენობისა და ტერიტორიის შეძენასთან დაკავშირებული ძირითადი პრობლემები განპირობებულია იმით, რომ დაუკანონებელია მიწაზე კერძო, საკუთრება, გართულებულია პირობების პრივატიზაცია და მშენებლობა.

2. სახელმწიფო უფლებამოსილება

სახელმწიფოებრივი ვალდებულებები არ

სრულდება როგორც შინაარსის, ისე ვადების მიხედვით, უფრო ხშირად ხელშეკრულებები ვერ სრულდება პარტნიორისგან დამოუკიდებელი პირობების გამო. ეს პირობებია: ქვეყანაში არსებული რთული ეკონომიკური სიტუაცია, განუკითხვარება, საშუალოდ კავშირების სიძვირე და სხვ. აღსანიშნავია ისიც, რომ დღევანდელ საქართველოში არ არსებობს მექანიზმი, რომელიც უზრუნველყოფს კანონის დებულებათა შესრულებას. ეს ენება ყველა სახეობის ხელშეკრულებას, რაშიც მოცემული მკაცრი ფორმულირებების მიუხედავად. ხელშეკრულებათა შესრულებასთან დაკავშირებული კონფლიქტების მოგვარებას ოფიციალური გზით (საარბიტრაჟო სასამართლოების მეშვეობით) მენარმეები, როგორც წესი, გაურბიან. ისინი მაქსიმალურად ფრთხილობენ პარტნიორების არჩევას, რათა სადავო საკითხები ან არ წარმოიშვას, ან ურთიერთთანხმობით გადაწყდეს. თუ საწარმო არ ასრულებს თავის სახელმწიფოებრივ ვალდებულებებს, მაშინ მასთან თანამშრომლობაზე უარს ამბობს არა მარტო მისი ყოფილი კონტრაგენტი, არამედ სხვა ფირმებიც, რადგან მსგავსი ინფორმაცია ძალიან სწრაფად ვრცელდება. ცხადია, ჩვენს პირობებში პარტნიორის იძულება მხოლოდ სარგებლობის გარდაცვლას შეუძლია და არა კანონის მიხედვით დასჯის შიშს.

თუ დავა ხელშეკრულებების მიხედვით მაინც წარმოიშვა, მათ გადაწყვეტას მენარმეები ურთიერთთანხმობის საფუძველზე ცდილობენ, მაგრამ თუ მორიგება ვერ ხერხდება,

საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურის აპარატი ანალიზისა და პროგნოზირების განყოფილება

რა უჭირს მცირე ბიზნესს საქართველოში?

ბა, მაშინ უფრო სუსტი ფირმები ზარალდებიან და არასაიმედო პარტნიორთან კავშირებსწყვეტენ. ხოლო ვისაც აქვს შესაძლებლობა, პარტნიორზე ზემოქმედების სხვადასხვა მეთოდს იყენებს: იურიდიულს, ფსიქოლოგიურ მეთოდებს, უფრო ხშირად კი რეკეტს და მათიზურ სტრუქტურებს.

3. საფინანსო საპრობლემატიკა დაპრობლემატიკა

უპირველეს ყოვლისა, ესენია ინფლაცია, ეროვნული ვალუტის (მისი სურგატის — კუპონის) არასტაბილურობა და ფასების უმართავი ზრდა, რომლებიც სეპარირებული დღის შიშს იწვევენ, ნაშენი საფინანსო მდგომარეობის განუსაზღვრელობას, სანგრძლივადიანი პერსპექტივის გათვალისწინებით მუშაობის შეუძლებლობას. მნიშვნელოვანების ხარისხის მიხედვით მცირე ბიზნესისთვის ნაშენი როლს თამაშობს ისეთი ფინანსური რომლებიც, როგორცაა საკუთარი ფინანსური სახსრების უქმარილობა, დიდი გადასახადები (ოფიციალური და არაოფიციალური — სხვადასხვა სტრუქტურის „წილში ჩაყენება“) და ფულადი საბრუნავი საშუალებების უქმარილობა.

მცირე საწარმოები სერიოზულ სირთულეებს აწყდებიან ბანკებთან ურთიერთობაში, რაც გამოიწვევს ბანკების უარში კრედიტების მიცემაზე, პროცენტის ძალიან მაღალ განაკვეთებში, სანგრძლივადიანი და საშუალოვადიანი კრედიტების მიღების შეუძლებლობაში. პრაქტიკაში ჩვენი ბანკები კრედიტს გასცემენ 2-3 თვით, მაქსიმუმ — ნახევარი წლით, ასეთ მოკლე ვადაში კი წარმოების ფეხზე დაყენება ძალიან ძნელია. მცირე ბიზნესისთვის ნაკლებ რეალურია ბანკის დამოუკიდებლობის შემადგენლობაში შესვლა, რათა ბანკის ხელმძღვანელობასთან პირადი კავშირების მეშვეობით შეძლოს კრედიტების შეღავათიანი ან მისაღები პირობებით მოპოვება. ამიტომ მცირე ბიზნესი იძულებულია, თავისი პრობლემების მოსაგვარებლად სხვა გზები ეძებოს. კერძოდ, ეს შეიძლება იყოს: „კერძო კრედიტის“ — საწარმოს ჯამაყულობის, პარტნიორების ან კლიენტების სახსრების და თანამშრომლობა პირადი დანაშაულების — მოზიდვა, ორგანიზაციული გაერთიანება სხვა საწარმოებთან ამხანაგობაში.

ფსევდოდაზღვევას; — ყალბ ქველმოქმედებას და სხვ.

მცირე ბიზნესის წარმომადგენლები უსუსურნი არიან საგადასახადო ინსპექციასთან სადავო საკითხების წარმომადგენლებთან. მენარმეები ყველანაირად ერიდებიან ამ ორგანიზაციასთან ღია კონფლიქტს, რადგან საგადასახადო ინსპექცია მცირე ბიზნესის საწარმოებზე ზეგავლენის სხვადასხვა ხერხებს ფლობს: შემოწმებისა და რევიზიების ჩატარება, შინაგან საქმეთა ორგანოების მოწვევის მუქარა, შანტაჟი, ფირმის მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის კრედიტორების, რეკეტიორების ანდა კონკურენტებისთვის გადაცემის შესაძლებლობა. სადავო საკითხების გადაწყვეტის ყველაზე უფრო გავრცელებული გზებია — მოლაპარაკებები, კომპრომისების ძიება, დათმობები, ხოლო თუ ეს არ ხერხდება-საგადასახადო ინსპექციის პირობებზე დათანხმება. გამოირიცხული არ არის პირდაპირი მოსყიდვის შემთხვევებიც.

4. საბაზრო ეკონომიკური საპრობლემატიკა დაპრობლემატიკა

— ლიცენზიის მიღების პრობლემა, პირველ რიგში, ექსპორტზე. ამ პრობლემას მენარმეები წყვეტენ, ძირითადად, პირადი კავშირების მეშვეობით, ხშირად ჩინოვნიკებს აძლევენ ქრთამებს.

— ურთიერთობა საბაზროსთან. საბაზრო საკითხების გადაწყვეტისას ყველის საჩუქრებისა და ქრთამების პრაქტიკა.

— ტრანსპორტის პრობლემა. გაძნელებულია ვაგონების, კონტეინერების და მისთაგების მიღება, ყვავის ქურდობა, დაუდევრობა, „ნაგლეჯი“ დამოკიდებულება კერძო ბიზნესისადმი. სატრანსპორტო საწარმოები რეალურად არაფერზე აგებენ პასუხს, მიყვარებულ ზარალს თითქმის არ ანაზღაურებენ. მენარმეები იძულებულნი არიან ჩამოაყალიბონ საკუთარი დაცვა, გააცილონ ტვირთები, გამოიყვანონ საკუთარი ან იჯარით აღებული ავტოტრანსპორტი. ყველაფერი ეს უზომოდ ზრდის სატრანსპორტო დანახარჯებს.

— კავშირგაბმულობის პრობლემა. ძალიან ცუდად და ძვირად მუშაობს ფოსტა,

კონფლიქტები, როგორც უცხოეთის საუკუნეთა სიღრმეები

„ხელი წერტალები“, რომლებიც დედამიწის სხვადასხვა კუთხეშია მიმოფანტული, ჰგავნან მთვლემარე ვულკანებს, რომლებიც დროდროდ ამოიფრქვევიან და ირგვლივ მყოფთ საკმაოდ დიდ უსიამოვნებას აყენებენ. ახალი წლის დაწყებიდან განვლილი ორი თვის განმავლობაში საერთაშორისო საზოგადოებრიობას კვლავ შეახსენა თავი ძველმა კონფლიქტებმა, რომლებიც არ იყო დიდი თავისი მასშტაბებით, მაგრამ უკვე მრავალი ათეული წელია, რაც მათი მოგვარება არ ხერხდება. ჯერ იყო და, შეიარაღებულმა შეტაკებამ იფეთქა ინდოეთ-პაკისტანის საზღვარზე, შემდეგ კი მას მოჰყვა კონფლიქტი პერუსა და ეკვადორის შორის. ორივე შემთხვევაში კონფლიქტის მიზეზი იყო ტერიტორიული დავა იმ სახელმწიფოთა შორის, რომლებიც ოდესღაც დიდი იმპერიების შემადგენლობაში შედიოდნენ. როგორც საინფორმაციო საშუალებები იწყებოდნენ, ინდოეთისა და პაკისტანის საზღვრის ნაწილებს შორის შეტაკება მოხდა სექტორ პუნჩის რაიონში (ჯამუსა და ქაშმირის შტატი). 50 ათასი პაკისტანელი რეზერვისტი საბრძოლო მზადყოფნაში იქნა მოყვანილი, ხოლო ამ ქვეყნის პრემიერმინისტრმა ბენაზირ ბუტომ განაცხადა, რომ ინდოეთსა და პაკისტანს შორის შეიძლება, მოხდეს მორიგი შეიარაღებული კონფლიქტი, თუ ოფიციალური დელი „კვლავაც მოახდენს თვითგამორკვევას“ ქაშმირელთა უფლებების იგნორირებას. დამატებით ამ ორ ქვეყანას შორის, ფაქტობრივად, არსებობს მას შემდეგ, რაც ბრიტანეთის იმპერია დაიშალა და ინდოეთის ნახევარკუნძულზე ორი დამოუკიდებელი სახელმწიფო შეიქმნა. უთანხმოებამ საზღვრების გამო (ქაშმირის მიდამოებში არ არსებობს-ორივე ქვეყნის მიერ ოფიციალურად აღიარებული საზღვარი) უკვე ორჯერ გამოიწვია შეიარაღებული კონფლიქტი დელისა და ისლამაბადს შორის. ისლამაბადი მოითხოვს ქაშმირის მოსახლეობაში, რომელთა უმრავლესობაც მუსლიმანია, გაეროს ეგიდით რეფერენდუმის ჩატარებას. დელის კი მიანიჭა, რომ ჯამუსა და ქაშმირის ტერიტორია ინდოეთის რესპუბლიკის განუყოფელი ნაწილია და ისლამაბადს ადანაშაულებს იქ მოქმედი სეპარატისტების მფარველობაში.

პერუსა და ეკვადორის შორის კონფლიქტის მიზეზიც საზღვრის მოუზღავრებლობა გახდა. თითქმის 150 წლის მანძილზე ორივე ქვეყანა პერიოდულად ცდილობდა, სასაზღვრო პრობლემა იარაღის გზით გადაეჭრა, მაგრამ ეკვადორს არახოდეს უმართლებდა. 1941 წელსაც, როცა დიდი სახელმწიფოები ფაშისმის წინააღმდეგ ომში იყვნენ ჩაბმულნი და პერუსა და ეკვადორისთვის არავის ეცალა, პერუელებმა იმარჯვეს და თავის სასარგებლოდ გადაწყვიტეს საკმე ეკვადორმა დაკარგა არა მარტო დიდი ტერიტორია (თითქმის ამ სახელმწიფოს ფა-

რთობის ტოლი), არამედ ლათინური ამერიკის ერთ-ერთ უდიდეს საწყლოსნო არტერიას, მდინარე ამაზონზე გასასვლელიც. 1942 წ. რიო-დე-ჟანეიროში ხელი მოაწერეს „ოქმს მშვიდობის, მეგობრობისა და საზღვრების შესახებ“, რომელიც ეკვადორის პარლამენტმა აღიარა და სასაზღვრო დავაში საბოლოო დოკუმენტად მიიჩნია. 16 სასაზღვრო მონაკვეთიდან მხოლოდ ერთი იწვევდა კვებს. მხარეებმა დახმარებისთვის მიმართეს აშშ-ს, რომელმაც ოთხ-წლიანი კარტოგრაფიული სამუშაოების ჩატარების შემდეგ აღმოაჩინა, რომ საზღვარი არაა დემარკირებული სეგვამი (ჯუნგლების ლათინურ-ამერიკული სახელწოდება) მდინარეების სანაპიროსა და სანტიაგოს შორის. ეს ის რაიონია, სადაც სულ ცოტა ხნის წინ საომარი ოპერაციები მიმდინარეობდა და სადაც ოქროს (შესაძლოა, ურანისაც) მდიდარი საბადოები იქნა აღმოჩენილი. ეკვადორმა რიო-დე-ჟანეიროს ხელ შეკრულმა ძალადგარეშულად მოთვალა და 1960 წ. მოახდინა მისი დენონსირება. რაც შეეხება პერუს, იგი მხარს უჭერდა პრინციპს „pacta sunt servanda“, რაც დიპლომატიაში ნიშნავს, რომ „ხელშეკრულებები დაცულ უნდა იქნას“. ამ დროიდან მოყოლებული, კონფლიქტმა ფარული ხასიათი მიიღო, რომელიც დროდადრო (1981, 1991 წ.წ.) იფეთქებდა-ხოლმე. ახლანდელ კონფლიქტში ძალთა თანაფარდობა პერუს სასარგებლოდაა, რომლის მოსახლეობაც ორჯერ აღემატება ეკვადორისას. ასეთივე თანაფარდობაა არმიათა შორისაც, რაც შეეხება სამხედრო ტექნიკას, აქ პერუელებს სამგზის უპირატესობა გააჩნიათ. ამკარაა, რომ აღნიშნული კონფლიქტი ამ რეგიონის მილიტარიზაციას გამოიწვევს, რაც ხელს შეუშლის ამ ქვეყნების ეკონომიკურ სტაბილიზაციას და ანდების დაჭვრულების რეგიონალურ ინტეგრაციას. მაგრამ დამამძიმებელი ფაქტორებიც არსებობს. ჯერ ერთი, ვაშინგტონი ვერ მოითმენს თვითნებობას ამერიკის კონტინენტზე და მეორე, დღეს აღარ არსებობს ნეგატიური საგარეოპოლიტიკური ფაქტორები — აშშ- ინგლისის წინააღმდეგობა და სსრკ-აშშ კონფრონტაცია ამ რეგიონში. ყფველივე ეს უადრესად ასუსტებს ომის მომხრეთა პოზიციებს.

სახელმწიფოთა შორის ტერიტორიული დავა ყოველთვის არსებობდა, მაგრამ თუკი იგი „ცივი ომის“ პერიოდში მსოფლიო პოლიტიკის პერიფერიაზე მიმდინარეობდა, რადგან ცენტრში იყო ბრძოლა იდეოლოგიურ სისტემებს შორის, ახლა ეს კონფლიქტებიც მსოფლიო საზღვადოებრიობის ყურადღების ცენტრში ექცევა, რაც ხელსაყრელ პირობებს ქმნის სწრაფი დაზავებისა და შემდეგში მოლაპარაკებების გზით მათი დარეგულირებისთვის.

გივი ბოლოთაშვილი

ბარტყები დროზე აღრე ურინდებიან გუდიდან

რა ასაკში „წყდებიან“ მშობლებს ახალგაზრდები და იწყებენ ცალკე ცხოვრებას? ამ კითხვებზე ცდილობს პასუხის გაცემას პარიზის დემოგრაფიული კვლევის ინსტიტუტი. როგორც ამასწინანდელი გამოკითხვების შედეგების მონაცემები მოწმობს, 21 წელს მიღწეული ქაბუკების 54 და გოგონების 72 პროცენტი აღარ ცხოვრობს მშობლებთან. გოგონები უფრო ადრე ტოვებენ მშობლიურ სახლს, ვიდრე ქაბუკები. 19 წლის ასაკში დამოუკიდებლად საცხოვრებლად წასული გოგონების რიცხვი გაცილებით მეტია, ვიდრე ქაბუკებისა. ეს იმით აიხსნება, რომ გოგონები უფრო ადვილად წყვეტენ ქორწინებას საკითხს. ქაბუკებიდან ოთხიდან სამი ამ ნაბიჯის გადადგმისგან თავს იკავებს მანამდე, ვიდრე ასე თუ ისე სტაბილურ მატერიალურ მდგომარეობას არ მიაღწევს.

19 წლის ასაკის (იშვიათად 21 წლის), 20 პროცენტზე მეტი ახალგაზრდა ტოვებს სახლს და სასწავლებლად მიდის, რაც შეიძლება ბუნებრივად ჩაითვალოს. ამ კატეგორიის გოგონათა და ქაბუკთა რიცხვი თითქმის თანაბარია. ასეთივეა საშუალოს საძებნელად წასულთა თანაფარდობაც.

სოციალური მდგომარეობის მიხედვით, სასწავლებლად უფრო შედგებული ოჯახის შვილები მიდიან, ნაკლებშეძლებული ოჯახებიდან კი, უმრავლეს შემთხვევაში, ჯერ რაიმე პროფესიას ეუფლებიან.

ახალგაზრდების სახლიდან წასვლა არ ნიშნავს იმას, რომ ისინი მთლიანად წყდებიან მშობლიურ კერას. ყოველ მეორე შემთხვევაში, მშობლები, პირველ წელს მაინც, ესმარებიან შვილებს, ხანდახან სწავლის შედეგად გადასახლდება უნდა. ამ თვალსაზრისით მალაღმელფასიანი ჩინოფიკებისა და ადმინისტრაციული კადრების წარმომადგენელთა რიცხვი ორჯერ აღემატება მუშა-მოსამსახურეთა რიცხვს.

სოციალური მდგომარეობისა და ოჯახიდან წასვლის მიზეზის მიუხედავად, ტრადიციულად გოგონებს უფრო მეტად ესმარებიან, ვიდრე ქაბუკებს. „ბუდიდან აფრენილთა“ უმრავლესობა დასაქმების დღეებსა და არდადეგებს მშობლიურ სახლში ატარებს. ზოგი ახალგაზრდა სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ უმუშევრობის ან განქორწინების გამო (აქ გოგონათა რიცხვი უფრო მეტია) მშობლებს უბრუნდება. მშობლიური სახლი ყველაზე საიმედო თავშესაფარია.

„მონეო“. პარიზი

კონფერსია ატომის მაგივრად — მზე და ქარი

პირველი ამერიკული ატომური ბომბი დააპროექტეს და ააწყეს ლოს-ალამოსის ლაბო-

რატორიებში, ტეხასის შტატში. წყალბადის იარაღი კი შეიქმნა ლოურენსის ლაბორატორიაში, ლუვერში. ვადი-ფორნის შტატში.

დღეს, როცა გამაღებულ ბირთვული შეიარაღება დამთავრდა, ლუვერში და ლოს-ალამოსის ლაბორატორიები, სულ უფრო მეტად გადადიან მშვიდობიანი თემების კვლევაზე. ისინი ძირითადად დაკავებული არიან ელექტროენერგიის წარმოების ახალი წესის კვლევით. ამ ორი ცენტრის, ასევე „სანდის“ ლაბორატორიებში (ალბუკერკში, ნიუ-მექსიკის შტატში) და ნევადის შტატის ბირთვული პოლიგონის ყოველწლიური ხარჯი 4 მილიარდი დოლარია. აქედან იარაღის წარმოების წილად მხოლოდ 1,7 მილიარდი მოდის.

ახლა იხილება საკითხი, რომ ბირთვული იარაღის წარმოებასთან დაკავშირებულმა ყველა სამუშაოში ლოს-ალამოსში მოიყაროს თავი. კონგრესის საბიუჯეტო ბიუროს მონაცემებით ლუვერში შემოსავალი 20 პროცენტით შემცირდება, რაც უახლესი ხუთი წლის განმავლობაში 1,2 მილიარდის ეკონომიას იძლევა.

ამჟამად, შეერთებული შტატების ენერგეტიკის სამინისტროს ყველა ბირთვული იარაღის მწარმოებელმა 22 საწარმომ, თავი შეიკავა ან იცვლის პროფილს. ნევადის შტატის ერთ-ერთ ცენტრში ფოტოლემენტების დახმარებით შვის ენერგიის ელექტროენერგიად გარდაქმნის ექსპერტების ასამაღლებლად მუშაობენ. როკი-ფლესში (კალიფორნიის შტატი) უკვე მოქმედებს ქარის 4 ძრავა, რომელიც დამონტაჟებულია პლუტონის საცავის სასურავზე. დღეს ამ წარმოებებში 7290 კაცი მუშაობს. სამხედრო წარმოების შემცირებამ ათასობით სამუშაო ადგილი გააუქმა უკვე როკი-ფლესის თანამშრომლებიც იძულებულნი არიან შეიცვალონ პროფესია და გადასახადებულ კურსებზე დადიან.

ეს წარმოებები საიდუმლო წარმოებებია და იქ უცხოთა შესვლა სასტიკად აკრძალულია. მიუხედავად ამისა, ხელმძღვანელობა ყველა ღონეს ხმარობს კავშირი დაამყაროს საზოგადოებასთან. ამ მიზნით, გასული წელს, 450-მდე ექსპერსია და 200-ზე მეტი შეხვედრა მოაწყო გარემოს დაცვის ადგილობრივ წარმომადგენლებთან. ამ წამოწყებას ინცინდენტის გარეშე არ ჩაუვლია: ქალების ჯგუფმა საწარმოს ტერიტორიაზე მალულად შეიტანა რადიოაქტიური გამოსხივების საზომი. ხელსაწყო შენობის შიგნით ათჯერ უფრო მაღალი რადიოაქტიურობა უჩვენა, ვიდრე გარეთ. წარმოების ხელმძღვანელებმა წერილობით მოახდეს ბოდიში...

„მონეო“, ლონდონი

ალმოჩენა ქვის საუკუნის პერნისაში

სამხრეთ საფრანგეთის მთებში მკვლევრებმა აღმოაჩინეს გამოქვაბული, სადაც თავმოყრილია ქვის საუკუნის დროინდელი საოცარი

გამოსახულებები, რომლებიც კარგად არის შესრულებული ცენტრალური საფრანგეთის ტყეში. იგი ჩვენი საუკუნის უდიდესი არქეოლოგიური აღმოჩენად აღიარეს.

პატარა ქალაქ ვალონ-პონ-დარკის (არდენის დეპარტამენტი) მახლობელ ვიწრო ხეობაში მდებარე უზარმაზარი გამოქვაბული მოხატულია სამასზე მეტი ცხოველის გამოსახულებით. ყველა ნახატი, სპეციალისტების აზრით, შესრულებულია 20 ათასი წლის წინ.

ამ თავისებურ ადგილში მონაწილეობენ ბევრი დაფარული მარტორქები, დათვები, მამონტები, ხარები, გვიანი პალეოლითის სხვა ცხოველები. ნახატები შესრულებულია ყვითელი ფანგმიწით, ნახშირითა და ჰემატიტით.

მიწისქვეშა გალერეამ დიდი გააოცა სპეციალისტები. მათ აქ აღმოაჩინეს კუზიანი გიენები, პირველად წააწყდნენ ჯიქებისა და ბუს გამოსახულებებსაც. სპეციალისტების აზრით, ეს უძველესი „სურათების გალერეა“ თავისი სიდიდით აღემატება ცასკოსა და ალტამირის ცნობილ გამოქვაბულებს.

ერთ-ერთი ძალზე საინტერესო ექსპონატია გალერეის შუაში მდებარე დიდ ქვაზე მოთავსებული დათვის თავის ქალა, რომლის უკანაც, კედელზე დათვები გამოსახულია.

იქნებ ერთგვარი საკუთრებელობა? ვილამ ბომ რაღაც მიზეზით დადო ეს თავის ქალა? — ამბობს ფან კლო, კედელზე მხატვრობის ცნობილი ფრანგი სპეციალისტი.

მიწისქვეშა დერეფნებში დათვის უამრავი თავის ქალა და ძვლები აღმოჩნდა. აქვეა ბევრი სხვა ცხოველის ძვლებიც, კაჟის დანები, ნაფხუზები, ცეცხლის ნაკვალავი. ყველაფერი ეს, როგორც არქეოლოგები მიიჩნევენ, პასუხს გაცემს კითხვაზე — რა მიზეზით შეიქმნა კედლის ეს მხატვრობა და რაზე ფიქრობდნენ მისი შემქმნელები.

ეს გახლავთ უძველესი ხანის ადამიანების ხელუხლებელი სადგომი. — ამბობს კლო. — ამ აღმოჩენამ შეიძლება დიამეტრულად შეცვალოს მათზე ჩვენი წარმოდგენები.

ამ აღმოჩენას ფრანგები რომ დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ იქიდანანა ჩანს, რომ თვით კულტურის მინისტრმა — ჟაკ ტუბინმა აუწყა ამის შესახებ ფართო საზოგადოებრიობას. პარიზში გატარებულ პრეს-კონფერენციაზე, რომელსაც წამყვანი არქეოლოგები ესწრებოდნენ, მან განაცხადა: „ეს დაგვცხადება ჩაყვდნით ადამიანთა სიმბოლოების წარმოშობის ისტორიას“ და დაამატა, რომ გამოქვაბულს სახელმწიფო იცავს და მხოლოდ არქეოლოგებისთვის იქნება მისი კარი ღია.

„ინტერნეტ“ პერიოდ „ტრეპი“ პარიზი

რა უნდა რუსეთს ამიერკავკასიასა და ცენტრალურ აზიაში (ერთად თუ ცალ-ცალკე)

ეროვნული
ბიზლირთიკა

რუსეთის პრესაში იშვიათობას არ წარმოადგენს პუბლიკაციები, რომლებიც ეხება რუსეთისთვის სამხრეთის სამხრეთიდან, რომელშიც ამიერკავკასია და ცენტრალური აზია იგულისხმება. მაგრამ ამ რეგიონის არც ერთი სახელმწიფო, ცალკე, ან ყველა ერთად, ამჟამად, ან მომავალში, ალბათ, ვერასოდეს იქნება რუსეთისთვის საშიში.

მაშ, როგორ სამხრეთის საზღვარი? როგორც ჩანს, ამ სამხრეთის ქვემო იგულისხმება ის, რომ მოსკოვმა ამიერკავკასიისა და ცენტრალური აზიის ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებში დაკარგა ყოვლისმშობათქმელი კონტროლისა და ყველა მოვლენის მართვის უფლება, აგრეთვე ისიც, რომ ამ რეგიონებში უაღრესად გააქტიურდა მსოფლიოს სხვა სახელმწიფოთა ეკონომიკური საქმიანობა.

სხვაგვარად, „ცივი ომისა“ და კონფლიქტაციის ეპოქის ენაზე რომ ვთქვათ, თუ ამ რეგიონებში ახალ დამოუკიდებელ სახელმწიფოებს საერთაშორისო ურთიერთობათა დამოუკიდებელ სუბიექტებად კი არ მივიჩნევთ, არამედ მეზობელი და არა მარტო მეზობელი უაღრესად სასურველი პოლიტიკის ობიექტებად, მაშინ რუსეთი შემოუთვრელია გავლენის სფეროების დაკარგვით.

რუსეთის პოლიტიკური ისტებლიშმენტი, ამიერკავკასიასა და ცენტრალურ აზიაში თავის პოლიტიკურ კურსს რომ განსაზღვრავს, როგორც ჩანს, შემდეგ ფაქტორებს ითვალისწინებს:

— ამიერკავკასიისა და ცენტრალური აზიის რესპუბლიკების შემდგომი სუვერენიზაცია, მათ მიერ მეზობელ სამხრეთის სახელმწიფოებთან საგარეო-პოლიტიკური და საგარეო-ეკონომიკური კავშირების დამყარება საგრძნობლად ასუსტებს რუსეთის სახელმწიფოებრივი მკერძოვლობის სტატუსს;

— რუსეთი კარგავს მისადგომებს ნედლეულის წყაროებისადმი და კონტროლს უმდიდრეს ბუნებრივ რესურსებზე (პირველ რიგში, ენერგეტიკულზე), ძვირფას, ფერად და იშვიათ ლითონებზე, რომლებსაც სტრატეგიული მნიშვნელობა აქვთ;

— რუსეთს შეეჭმნა მონოპოლიის დაკარგვის რეალური საფრთხე სატრანსპორტო კომუნიკაციებზე, ტრანსაზიური სარკინიგზო მაგისტრალის დამთავრებასა და სამხრეთის მიმართულებით ნავთობ და გაზსადენების, საავტომობილო გზების გაყვანის პროექტებზე; — იმ დროს, როდესაც დსთ პრაქტიკულად უმოქმედოდა, ფართოვდება და უფრო კონკრეტულ ხასიათს იძენს აზერბაიჯანისა და ცენტრალური აზიის სახელმწიფოების მონაწილეობა ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაციებში;

— ამიერკავკასიისა და ცენტრალურ აზიაში წარმოქმნილი ვაკუუმი სწრაფად ივსება დასავლეთის სახელმწიფოების მიერ, რომლებიც ეყრდნობიან თავის ძლიერ სანავთობო და სხვა კომპანიებს, აგრეთვე, თურქეთსა და ირანს მიერ. ფართოვდება სხვა რეგიონების სახელმწიფოთა ეკონომიკური მონაწილეობაც.

რუსეთის პოლიტიკოსთა და ანალიტიკოსთა აზრით, რუსეთის მომხმარებლის ფაქტორები იქნება, სხვა სახელმწიფოების უსაზღვროდ გაზრდილი გავლენის გამო იმ ტერიტორიაზე, რომელსაც „რუსეთი“ თავისი სასიცოცხლო ინტერესების სფეროდ მიიჩნევს.

როგორ ირეგულირებს და რა შეუძლია მოიმოქმედოს რუსეთმა თავის სამხრეთ ფლანგებზე ამ მისთვის არასასურველი გეოპოლიტიკური და გეოეკონომიკური ცვლილებების თავიდან ასაცილებლად?

რუსეთი აშკარად არ მიესალმება ნავთობსადენის მშენებლობას აზერბაიჯანიდან ირანისა და თურქეთის, ან სომხეთისა და თურქეთის გავლით, რომელიც შეუერთდება სხელთაშუა ზღვის სანაპიროზე. თურქეთის ქსელაქ ჯეიხანის მასლობლად მდებარე სანავთობო ტერმინალებს.

თუ ეს ნავთობსადენი, ან აზერბაიჯანიდან და ყაზახეთიდან ნავთობის ტრანსპორტირების რომელიმე სხვა, რუსეთის ტერიტორიის გვერდისაგლითი ვარიანტი ამოქმედდება, მაშინ რუსეთი მნიშვნელოვანი შემოსავლის წყაროს და ამ ნავთობით მდიდარ სახელმწიფოებზე ეკონომიკური გავლენის ბერკეტს დაკარგავს.

რუსეთის ანალიტიკოსთა აზრით, 1994 წლის 1 ივლისიდან ნავთობშიდი ტანკერების სოფის ბოსფორში გასვლის შეზღუდვების შემოღებით, თურქეთი ზრუნავს არა იმდენად სტამბოლის ეკონომიკური უსაფრთხოებაზე, რამდენადაც სტიმულს აძლევს თავის ტერიტორიაზე ნავთობსადენის მშენებლობას. მათი

აზრით, ნავტომშიდი ტანკერების ბოსფორის სრუტეზე გავლის მკვეთრი შეზღუდვა სწორედ ამ მიზანს ემსახურება.

ამის გათვალისწინებით, რუსეთი მის განკარგულებაში არსებულ ყველა ბერკეტს იყენებს, რათა მიიღოს აზერბაიჯანისა და ყაზახეთის ცალმხრივ ორიენტაციას თავისი ნავთობის ტრანსპორტირებაზე ნოვოროსისკის ნავსადგურიდან. უკვე მუშავდება ნავთობსადენის გაყვანის ვარიანტი ბულგარეთისა და საბერძნეთის ტერიტორიების გავლით, ესე იგი, ბოსფორის გვერდის ავლით.

ასობით კილომეტრზე გადაჭიმული ნავთობ და გაზსადენების მშენებლობა დასავლეთში ინვესტირებისგან კოლოსალურ კაპიტალდაზღვრებებს მოითხოვს, რაზეც ისინი მხოლოდ იმ შემთხვევაში დათანხმდებიან, თუ საფუძვარ არ იქნება იმ სახელმწიფოთა სტაბილურობა, რომელთა ტერიტორიაზეც უნდა გაიაროს მისადგენებმა.

ამიერკავკასიისა და ცენტრალური აზიის სახელმწიფოთა დესტაბილიზაციამ შეიძლება, სხელ შეუშალოს საზღვარგარეთული ინვესტიციების მოზღვავეებას, უპირველეს ყოვლისა, ნავთობგაზმომპოვებელ მრეწველობასა და ნავთობგაზსადენების მშენებლობაში სამხრეთის მიმართულებით.

ამ თვალსაზრისით აღსანიშნავია მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან და ფონდ „სოროსთან“ არსებული სოციალურ-ისტორიული პრობლემების კვლევის დამოუკიდებელი ინსტიტუტის ექსპერტთა ჯგუფის დასკვნა. „დასავლეთის ქვეყნები თავიანთი სანავთობო კომპანიების მეშვეობით გავლენას ახდენენ ამ ცოტა ხნის წინ „დასავლეთისკენ გახსნილ“ ნავთობით მდიდარ რაიონებზე. ისინი ფეხს იკიდებენ აზერბაიჯანში, ცენტრალურ აზიაში და ქმნიან იქ „ფანჯრებს“ ხმელთაშუაზღვისპირეთისკენ. აღნიშნულ რეგიონში მხოლოდ შესაძლო სოციალურ, ეკონომიკურ და პოლიტიკურ არასტაბილურობას შეუძლია, დაამუხრუჭოს არაბიყვანი, ვინაიდან საეჭვოა, რომ დასავლეთელმა ბიზნესმენებმა რისკიან საქმეში დაბანდონ ფული“ („იზვესტია“, 19 ოქტომბერი, 1994 წ.).

სრულიად აშკარაა, რომ ამიერკავკასიაში სტაბილურობის შემთხვევაში გადაულახავი დაბრკოლებები აზერბაიჯანიდან კავკასიის ქედის ჩრდილოეთი თუ სამხრეთ კალთებზე ნავთობსადენის მშენებლობისთვის არ შეიქმნებოდა. მაგრამ დღესდღეობით ამ საკითხთან დაკავშირებით, კარდინალური გადაწყვეტილების მიღებას სხელს უშლის სომხურ-აზერბაიჯანული კონფლიქტი.

სომხურ-აზერბაიჯანული კონფლიქტის გაგრძელება ან ჩაუქრობლობა ობიექტურად სხელს უწყობს რუსეთს, რათა არ დაუშვას ნავთობსადენის მშენებლობა აზერბაიჯანიდან ხმელთაშუა ზღვაზე განლაგებულ თურქეთის პორტ ჯეიხანში, რადგანაც მომავალი ნავთობსადენის ერთ-ერთი საკვანძო მონაკვეთი — ეგრეთ წოდებული, „მეგრისის დერეფნი“ 30 კილომეტრი, — ნაჩივანსა და აზერბაიჯანის დანაჩივანს ნაწილს შორის — სომხეთის ტერიტორიის მცირე ნაკვეთი — საბრძოლო მოქმედებათა ზონაში მდებარეობს.

განვითქვლების ვაშლად რუსეთსა და კასპისპირეთის დანაჩივან სახელმწიფოებს შორის სხება კასპიის შეღწეზე აღმოჩენილი ნავთობის აურაცხელი განძეულობა. რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ არ ცნო აზერბაიჯანის მიერ დასავლეთის ნავთობის კონსორციუმთან სელმონერული კონტრაქტი „აზერის“, „ჩარისკის“ და „გოუნელის“ ნავთობსარეწების დამუშავებაზე, რითაც ეწინააღმდეგება რუსეთის ფედერაციის სათაბობისა და ენერგეტიკის სამინისტროს, რომელმაც მხარი დაუჭირა ამ კონტრაქტს რუსეთის სანავთობო კომპანია „ლუკოილის“ მონაწილეობით.

იმდღეა რა კასპიის ზღვის, როგორც დახურული წყალსატევის (ტიპის) კლასიფიკაციის, რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრო მიიჩნევს, რომ მის მიმართ არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს საერთაშორისო საზღვაო ნორმები, რომლებიც, კერძოდ, ტერიტორიულ ზღვას, განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონას და კონტინენტურ შეღვის ენება. აქედან გამომდინარე, რუსეთის საგარეო პოლიტიკური უწყების აზრით, კასპიის ზღვა წარმოადგენს ერთობლივი მოხმარების ობიექტს და საქმიანობის ყველა საკითხი, მისი სიმდიდრეების რესურსული ათვისების ჩათვლით, ყველა კასპისპირა სახელმწიფოს თანდასწრებით უნდა გადაწყდეს.

დიპლომატიური ენიდან ჩვეულებრივ ენა-

ზე თარგმნით ეს ნიშნავს, რომ ნავთობის და კასპიის ზღვის შეღვისა და წყლის რესურსების სხვა სიმდიდრეების ათვისება უნდა მოხდეს რუსეთის მონაწილეობით და მისი კონტროლის ქვეშ.

რუსეთის დიდი ეკონომიკური ინტერესები არა მარტო ამიერკავკასიისა და კასპიის ზღვის შეღვის, არამედ ცენტრალური აზიის მიმართაც გააჩნია. იმ ნუსხიდან, რაც რუსეთში ამიერკავკასიიდან შემოდის, შეიძლება დაეასახელოთ ქართული მარგანეცი და სპილენძი, სომხური მოლიბდენი და კიდევ ცოტა სხვა რამ, ხოლო ცენტრალურაზიური ნუსხა ამ მიმართებით უფრო ვრცელია.

საეჭვოა, რომ რუსეთის შავი მეტალურგია იოლად გავიდეს ფონს ყაზახეთის რკინის მადნისა და ლეგირებული კომპონენტების — მარგანეცის, მოლიბდენისა და ქრომის გარეშე. ყაზახეთს ყოფილ სსრკ-ში წამყვანი პოზიცია ეკავა სპილენძის, კალისა და თუთიის წარმოებაში, რომლის ძირითადი მომხმარებელი, უპირველეს ყოვლისა, რუსეთი იყო. ეს იშვიათ ლითონებსაც ეხება.

ყირგიზეთი ყოფილ სსრკ-ში მონოპოლიტი იყო ლითონური სურმის წარმოებაში, თურქმენეთი — ცელენინურ მადნებში, რომლიდანაც იღებდნენ სტრონციუმს, ხოლო უზბეკეთი — როგორც „თეთრი ოქროს“ (ბამბის), ასევე „ყვითელი“ ანუ ლითონური ოქროს — მსხვილი შოშნოდებელი.

უკრაინის მადანი — ძირითადი ნედლეული ბირთვული იარაღის წარმოებად და ატომური ენერგეტიკის განვითარებისთვის — ასევე დიდი რაოდენობით მოიპოვებოდა სსრკ-ს ყველა ყოფილ ჯიურ რესპუბლიკაში, რომელთა შორის მარაგისა და მოპოვების მოცულობით ყაზახეთი ლიდერობდა.

ამ ნედლეულთა ნაირსახეობების მნიშვნელობის შეფასებისას რუსეთის მღელვარების განსაკუთრებული საგანია ცენტრალური აზიის უმდიდრესი ენერგორესურსები და, უპირველეს ყოვლისა, ყაზახეთისა და თურქმენეთის ნავთობი და გაზი. ყაზახეთის მიერ „შეგროვან“ და დასავლეთის სხვა სანავთობო და გაზის კომპანიებთან სელმონერული კონტრაქტების რეალიზაცია, აგრეთვე, რუსეთის ნავთობ და გაზსადენების ალტერნატიული პროექტების მშენებლობა სამხრეთის მიმართულებით გარდაუვალად მიგვიყვანს სერიოზულ გეოეკონომიკურ შედეგებამდე.

საქარაო აღინიშნოს, რომ ალტერნატიული ნავთობსადენების ძიებისადმი ყაზახეთს თვით რუსეთი უბიძგებს ისეთი ზომების გატარებით, როგორიც არის ყაზახეთის ნავთობის ნოვოროსისკი ტრანსპორტირების მოცულობის შეზღუდვა, ხოლო ტიუმენისულისა — პავლოდარის ნავთობგადამამუშავებელ ქარხანაში. ხოლო თურქმენეთის სწრაფვა, რომ მოახდინოს გაზსადენის მშენებლობის ფორსირება ირანის მიმართულებით, გამომწვეულია იმ ფაქტით, რომ თურქმენეთის გაზისთვის დსთ-ს ქვეყნები მსოფლიო ფასის მხოლოდ 60 პროცენტს იხდიან, ანდა საერთოდ, აყვებენ გადასდის. ამგვარად იქცევა უკრაინა და ზოგიერთი სხვა სახელმწიფო.

ცენტრალურ აზიაში სსრკ-ს დაშლის შედეგად წარმოქმნილ ახალ დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა საგარეო-ეკონომიკური კავშირების დივერსიფიკაციის პროცესებს ობიექტური ხასიათი აქვს. ისინი სტიმულირებულია თვით რუსეთის მიერ გატარებული ზემოქმენებული ზომებით. რუსეთის ზოგიერთი ანალიტიკოსი კი ძალ-ღონეს არ ზოგავს რაღაც მითის შექმნაზე „თურქული სარტყლის“ შესახებ, რომელიც თითქმის ისწრაფვის, ჩამოაშოროს რუსეთი ნედლეულითა და ენერგორესურსებით მდიდარ ცენტრალური აზიის რეგიონსა და სამხრეთის მიმართულებით გამავალ სატრანსპორტო კომუნიკაციებს.

სინამდვილეში კი ცენტრალური აზიის სახელმწიფოები სრულიადაც არ ისწრაფიან რუსეთისგან განცალკევებისკენ არც ეკონომიკურ, არც სამხედრო-სტრატეგიულ და არც სულიერ სფეროში. ამას მოწმობს მათი რუსეთთან ურთიერთობის პრაქტიკა სსრკ-ს დაშლის მიუღი შემდეგდროინდელი პერიოდის განმავლობაში. პირიქით, უფრო მართებულია, ვისაუბროთ რუსეთის მიერ ცენტრალური აზიისგან დისტანციურობაზე ეკონომიკის სფეროში. იმედგეროულად, შეიძლება ლაპარაკი რუსეთის მისწრაფებაზე — შეინარჩუნოს აქ თავისი საზღვარ-სტრატეგიული დასწრება და გარე საზღვრები.

რუსეთის ფედერაციის სასაზღვრო ჯარების მთავარსარდლის ანიკოლაევის აზრით, საზღვრის ერთი კილომეტრის მოწყობა მილი-

არდ მანეთზე მეტი ღირს, ხოლო რუსეთის ახალი საზღვრების საერთო სიგრძე — ჩრდილოეთ კავკასიაზე, ყაზახეთის, უკრაინის, ბელარუსის და ბალტიის საზღვრების გასწვრივ — 13,5 ათას კილომეტრს შეადგენს.

სანამ რუსეთს არა აქვს საკუთარი მონესრიგებული საზღვრები და სახსრები (ფული) მათ მოსაწყობად, მის ინტერესებშია დსთ სხვა სახელმწიფოების მიმართ თავისი ეკონომიკური და საფინანსო პოლიტიკის არა გამკაცრება, არამედ პირიქით, შეძლებისდაგვარად, მათი ეკონომიკისადმი დახმარება. არცთუ ისე დიდი ფასია დსთ-ს გარე საზღვრების საიმედო დაცვის უზრუნველსაყოფად, რომლებიც, იმედგეროულად, ჯერ კიდევ რუსეთის საზღვრებსაც წარმოადგენენ.

ტაჯიკეთის მიმართაც კი, რომლის საზღვრები ადელანეთთან რუსეთის საზღვრებად ითვლება და რომლის სელმდგენლობა პუნქტუალურად ასრულებს მოსკოვის ყველა მოთხოვნას, ცოტა ხნის წინ მიღებულ იქნა მკაცრი გადამწყვეტილება. მათ უარი ეთქვათ ახალი რუსული კრედიტების მიცემაზე. დსთ-ს საქმეთა სამინისტროში ტაჯიკეთის დელეგაციას განუცხდეს, რომ „რუსეთს ძალა აღარ შესწევს, დატუმბოს ტაჯიკეთის ეკონომიკა თავისი ფულით. რესპუბლიკა არ შეცდება, თუ ბრუნებაში, ეროვნული ფულის ნიშნებს ჭაუშვებს“. („იზვესტია“, 30 დეკემბერი, 1994 წ.).

აშკარაა, რომ შეუძლებელია ერთდროულად ორი შეუთავსებელი ამოცანის გადამწყვეტა: ცენტრალური აზიის ეკონომიკიდან წასვლა. მისი, როგორც „რუსეთისთვის ტვირთის“ განხილვა და ამავე რეგიონში საკუთარი სამხედრო-სტრატეგიული ინტერესების უზრუნველყოფა. ხოლო თავიდან დაუქვემდებარე ცენტრალური აზიის რესპუბლიკების ეკონომიკა რუსეთის სამსახურს მათი საკუთარი ინტერესების გაუთვალისწინებლად, სხვაგვარად რომ ითქვას, დააკონსერვო ან გააღრმავო მათი როლი, „სანედლეული დანაშაულის“ სახით — აშკარად შესურსულებელი ამოცანაა.

რუსეთი, ამიერკავკასია და ცენტრალური აზია, ასევე მოსაზღვრე სახელმწიფოები — თურქეთი და ირანი მჭიდროდ არიან ურთიერთდაკავშირებული როგორც საერთო, ასევე კონფორმაციული ინტერესებით.

ეკონომიკური ინტერესების საფუძველზე ბუნებრივი წინააღმდეგობების ანტაგონიზაციისგან თავის დაღწევა მხოლოდ ერთი გზით შეიძლება — იღვანო საერთო ინტერესების დომინირებისა და კონფორმაციული ინტერესების გაქარწყლებისათვის, მონახო მათი ბალანსირების საშუალება.

უკვე არსებობს ასეთი პოლიტიკის კარგი მაგალითები: აზერბაიჯანის მიერ რუსეთის სანავთობო კომპანია „ლუკოილის“ ჩართვა კასპიის ზღვის ნავთობის მოპოვების კონტრაქტში და რუსეთის გაზმრეწვის პარტნიორობა ყაზახეთთან ყარაჩაგანაის საბადოსთან დაკავშირებით.

ამიერკავკასიისა და ცენტრალური აზიის სახელმწიფოებმა, ახლაც და მომავალშიც, უნდა გაუყონ რუსეთს თავისი ბუნებრივი რესურსები, მაგრამ გონიერულობისა და ურთიერთსარგებლიანობის საფუძველზე, საკუთარი კანონიერი ეკონომიკური ინტერესების მტკიცე დაცვით და საგარეო ეკონომიკური კავშირების დივერსიფიკაციის უფლებით თავისი ეკონომიკური, ენერგეტიკული და ეკოლოგიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიზნით.

ისტორიული პროცესის ლოგიკა და რეალობები უსათუოდ უკანანახებს რუსეთს, უარი თქვას პოსტსაბჭოური სიერცემი დომინირების პრეტენზიებსა და მასში წესრიგის დამყარების „განსაკუთრებულ უფლებებზე“. ხუ რუსეთი სსრკ-ს დაშლის შემდეგ წარმოქმნილ ახალი სახელმწიფოების დამოუკიდებლობას მხარს დაუჭერს, მათი მხრიდანაც პარტნიორობისა და მოკავშირეობის ყველაზე ღრმა გამოვლენას შეხედება. უძლიერესი ბიძგი მიეცემა პოსტსაბჭოური სიერცის რეინტეგრაციის სახელმწიფოთა შორის ჯერ კიდევ უხილავ, ჩანასახში მყოფ დემოკრატიული ურთიერთობის პრინციპების საფუძველზე.

ეს ერთადერთი შესაძლო გამოსასვლელია შიდა და სახელმწიფოთაშორის კონფლიქტების იმ „შავი სერეილიდან“, რომელიც ამოხტავით ჭეუჭერება მთელ პოსტსაბჭოურ სიერცეს.

შეიძლება კახნაშვი

— ყაზახეთის პრეზიდენტთან არსებული სტრატეგიული კვლევის ინსტიტუტის დირექტორი

თარგმანი

კახტანა მუშიდოვაძე

საოჯახო არქივებიდან

აკაკი წერეთლის ეს გამოუქვეყნებელი ბარათები კ.კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტში ივანე ელიაშვილის საარქივო ფონდში ინახება. **ივანე ელიაშვილი (1864-1932)** პოეტის პირადი მკურნალი და უახლოესი მეგობარი იყო, რომელთანაც ხანგრძლივი ერთგული სულიერი ახლობლობა აკავშირებდა.

ძმავო ვანო! 1897 წ. შენი აქ უწყოფლობა ძალიან აკლია თვალს და უფრო კი გულს. ეს საზოგადოა ყველა თქვენი ნაცნობებისთვის და ჩემთვის ხომ სულ უფრო გასახელებელი. შენთვის კი ღმერთთან სწორი სჯობს, აგრე სჯობია. კარგია მარტობა. ქარაფ-შუტებს მოშორებისარ და დროს ატარებ შენს ერთადერთ სანდო მტერ-მოყვარესთან. ის ჩაგახედებს თავსა და გულში. შენ თავსაც გაგაცნობს და შენ მეგობრებსაც. მე ვანობ, რასაკვირველია, ისევ შენ საკუთარ თავზე. დადექ სარკის წინ და ესაუბრე. მე ხვალ მივდივარ საჩხერეს და რა სასიამოვნო იქნებოდა ჩემთვის, რომ მენახე როგორმე აქ ჩამოსული!!

როგორა ხარ-თქო, აღარ გკითხავ, რადგანაც ჩვენ ყოფას, რაც უნდა იყოს, მაინც ეჯობინება! აქ ვერასა ვხედავ სასიამოვნოს, კერძოთ, გულგატეხილი ვარ და საზოგადოთ გულდაწყვეტილი.

ჯერ კიდევ იმ ხანაში ვართ ჩვენ, რომ ვაფასებთ მხოლოდ იმას, რაც გასაკიცხი და საზიზღარია. კაცი ან უნდა იყო მდიდარი და ან [უსინდისო], რომ ქვეყანამ გიგუოს!!! მაგრამ, ეკ, ეს ხომ შენც იცი უჩემოთ!!!

შენი მარად მოყვარული აკაკი.

საყვარელო ძმაო და ძვირფასო მეგობარო ვანიჩკა!

1910 წ. ვერ წარმოიდგენ, რა გახარებული ვარ, რომ დღეს, 18 მაისს, შენი წერილი მივიღე. შევიცარმა შემომიტანა: დიდი ხანია, რაც მოვიდა, მაგრამ დამავიწყდა, უჯრაში ჩამრჩაო. მე კი შენგან პასუხი რომ ვეღარ მივიღე, მეგონა თუ რაზე დაძვრულე და გული მისქდებოდა, რა ვაწყენიე-თქო, ვფიქრობდი. მაღლობა ღმერთს, რომ უბრალო შემთხვევას შეეუცდენივარ!!

ხვალ ცოლ-შვილი ჩამოვა და ქალაქში დავრჩები. ოთხი დღე. მერე საჩხერეს მიმავს და თუ შენ აქ ვერ მოხვალ, დამინიშნე, სად გნახო. პირადად ბევრი მაქვს შენთან მოსალაპარაკებელი. „კრებული“ პირველ სექტემბრამდე ვერ გამოვა და ამ თავით საჭიროა სწორეთ ხუთასი მანეთი და მე კი ამის მეტი არ მიჭირს ხელში. რაც შეეხება მანსვეტოვს (იაკობ მანსვეტაშვილი, ცნობილი მწერალი, ქურნალისტი, „ივერიის“ თანამშ-

რომელი. იყო „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ მდივანი) მე რა მიმიძღვის იმისთანა მასთან, რომ რამე დავალება ვსთხოვო? გუნებაშია ცარ გამივლებია რამეს დაკისრება. ალბათ ჩემი წიგნი ვერ გაგივით. მაგის მხრით დახმარება, მხოლოდ მაგის გულკეთილობას ამტკიცებს, რაზედაც მე არაოდეს ეჭვი არა მქონია. ველი შენს პასუხს წერა-კითხვის საზოგადოებაში, მანამდე ტფილისში გიცდი. სახლობა სიყვარულით მომიკითხე. მრავალს გაკიცხბ.

შენი სიკვდილამდე მოყვარული აკაკი.

ძმაო ვანო! ამ მოკლე ხანში ჩამოვალ ბაქოში და ჩამოვიტან ფულებსაც, მაგრამ თქვენი პირდაპირ შეხედვა კი მაინც აღარ შემიძლია! გეფიცები მობაჟს, ნახევარ ფასად გადავადე იმდენი მაშული, მხოლოდ იმ განძარებით,

რეზდა. ეს კარგად ჩანს ამ წერილებიდანაც. ამ ბარათებით კარგად ცნურდება ცხოვრებისაგან გულგატეხილი, ეკონომიკურად უკიდურესად შეჭირვებული, ახლობლების სიბოროტო, ოჯახურ სიმეუდროვან მოწყურებული, საზოგადოების გულგრილობით დაღლილი პოეტის დაუღლელი მოქალაქეობრივი შემართება და ზნეობრივი პრინციპები. აქ კიდევ ერთხელ შევხებით შინაგანად ამოღებული, უკეთესი დროის მოლოდინით.

კლე ხანში უეჭველად მივიღებ, საქმე გათავებულია და ჩამოვალ კიდევ. ჩვენში დასადგომი პირი მაინც აღარა მაქვს, რომ მაგათ სიტყვა გაუტეხე უნებურად. მართალია, ყველა მე მატყაუებს ჩვენში, მაგრამ მაგ უცხო კაცების რა გადასახადი იყო, რომ მე ეგენი დავაღალატე? სწორეთ ცეცხლი მეღება ჯავრით; მაგრამ რა გამოვა?

ამას წინეთ რომ წერილი მოგწერე, თუ არ დაგავიწყდა და შენც მიპასუხე, რას გერჩიანო, იმითი მე შენი გაფრთხილება მინდოდა. მართალია, შენ კი ატყდა, მაგრამ მეორეს გადახდა ყოვლად უმიზეზოდ. რომ გნახავ, ყველაფერს გეტყვი, რაც იყო. და ახლა მხოლოდ ამას გეტყვი: თუმც ვერ ვიცნობ დაახლოებით ი.დ.-ს, მაგრამ საქმეს რომ ვხედავ შორიდან, სწორეთ მისთანა არის, როგორსაც მე მთელი ჩემი სიცოცხლე შევანატროდი! ვამბობდი, აი ჩვენი გაზაფხულის მერცხლებიც გამ-

ნით სავსე პოეტის სურს, რომელიც ყოველგვარ პირად ტკივილს საქვეყნოს უმლორჩილებდა, რადგან იცოდა, პირადი თავისი ყვარება საქვეყნო თავმოყვარეობასთან ვერ მოვა. ერთ-ერთი წერილი მის უკანასკნელ, აუხდენელ ოცნებაზეც მიგვანიშნებს გელათში დაკრძალვის თაობაზე რომ ჰქონდა, რაც ნაკლებად ცნობილია საზოგადოებისთვის.

მასალა იმეჭდება შერჩევით და კუბურებით.

ნებს უნდა დაუტოლდეს და თავი ზიფათში ჩაიკლოს? პირადი თავმოყვარეობა კარგია, მაგრამ საქვეყნო თავმოყვარეობასთან ვერ მოვა! შენი ნათქვამიდან მე ეგ სულ სხვა კაცად მიჩნდა და არა ხმალის ტრიალა ბატონისკუად.

რამდენი უსამართლო შეურაცხყოფა მე მიმიღია და დღესაც კიდევ ვიტან არაწმინდა ჩვენს ქრებისაგან, მაშ უნდა ასო-ასოდ დავტყრილიყავ აქამდე?! ეს ყოლიფერი ჩვენში დარჩეს, მაგრამ ვერ წარმოიდგენ, როგორ მატკინა გული მისმა ამჩატებამ და ვიგინდარასთან თავის გაყადრებამ! სჩანს, რომ ჯერ კიდევ არ არის თავდადებული, თავგანწირვით მუშა ჩვენი საბრალო ქვეყნისთვის, რომ მცირე და უმნიშვნელო რამეს აძევა.

გეთაყვა, ვანო, ცოტა ფრთხილად დაიჭირე შენი თავი და ზოგიერთებისგან შორს დაიჭირე თავი. შენი საქმე გაქვს

დაგეზაროს, თამრო. შენი მარად აკაკი.

საყვარელო ძმაო და ძვირფასო მეგობარო ვანიჩკა!

ჩემს გულგრილობას, ანუ უხდევლობას ნუ მიაწერ პასუხის დაგვიანებას! მიზეზი სხვა იყო, ღმერთმა უშველოს დადიანს, მადედან კარგად წამოვედი, მაგრამ მთელი ღამე კი აღარ დამძინებია ვაგონში: მეტად გული დამწყვიტა შენი ოჯახის მოშორებამ! განსაკუთრებით პატარა კუდიანებმა ჩამიდგეს თავი გულში! მაგრამ სჩანს, რომ ეგ ჩემი სიამოვნება უკანასკნელი იყო ჩემ ცხოვრებაში. ჩამოვედი თუ არა აქ, ის აღარ მოხდა, რასაც ველოდი... ჩემმა მტრებმა მაჯობეს.

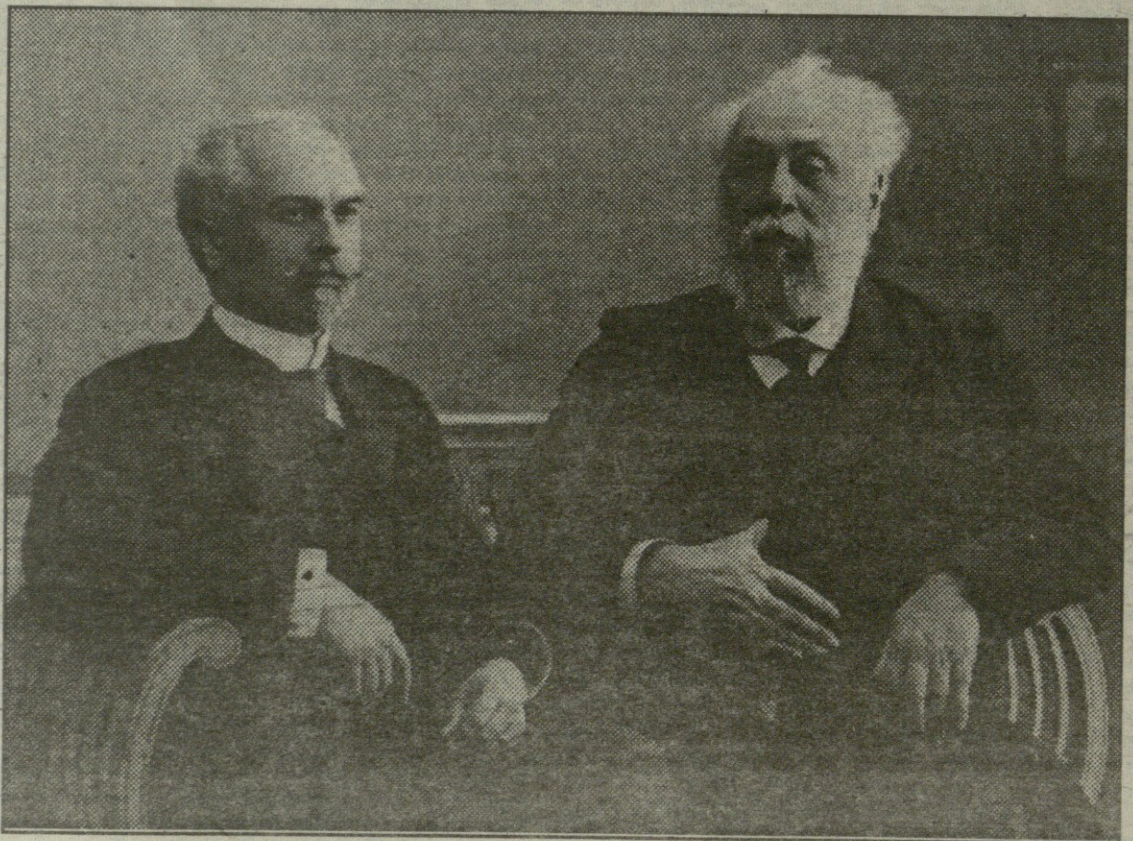
ის ინტელიგენცია, საქმეს რომ თავში უღვას და ნახევარი საუკუნე მღვენიდა, ახლაც ისრად მეცა გულზე. რაც შეიძლო, გამომწველა. მაშულები ბანკმა გამიყიდა. თხზულებანი გამოსცა და ავტორის უფლებასზე ხელი ამოღებია და ახლა მეუბნება: ჩვენი რა ბრალია, შენ თუ შიშით მოკვდებიო. ადრე კი მეც მარწმუნებდნენ და ხალხსაც, რომ აკაკი ამიერიდან უზრუნველი უნდა ვყოფილი! გამოდგა, რომ ფონდი სხვების ყოფილა და მე როცა მოეპყვდები, დამმარხავენ სხვების დასანახავად! მაგრამ გთხოვ, რომ ეს დაცინება არ აღირსოთ მათ და იცოდეთ შენ, როგორც ერთადერთმა მეგობარმა, რომ ჩემი სურვილია გელათში დავიმარხო, რაც ალტქმული მაქვს ეპისკოპოსისგანაც.

ვაი, თუ შეგაწუხო ამ წერილით, მაგრამ რა ვქნა? ნაღველი გამიდიდდა და თუ არ შენ, ვილას გაუუზიარო. დიდი მადლობელი ვარ თქვენიცა და მანსვეტოვისაც. მაგრამ ჯერ ვერასა ვხედავ. „ზაკაზი“ კი მიცემულია და ვგონებ, რომ მოესწროს საგაისოთ. ეს, ეს სოფელი ახირებულია, შენ იყავი მშვიდობით და მე ჩემი დღეები გავლილი მაქვს. შენი ვალის გასასტუმრებელი მარგანეციდან აიღე. ამის განკარგულება უკვე მოხდენილი მაქვს. სხვებო იყავ ბედნიერი. თამარს ძმური სიყვარულით ხელებს დაუეკოცნი. პატარებს დაეკოცნი. შენი სიმპატიური ძიმა მომიკითხე.

შენი მარად გულითადი აკაკი.

ბუბლიკაცია მოამზადა

თეიმო ძავთარაძემ

აკაკი და ივანე ელიაშვილი

რომ მაგათთანა კაცებთან, როგორიც ბრილოვსკი და ჯორჯაძე (ჯორჯაძე და ბრილოვსკი — კომერსანტები, რომელთა მეშვეობით იყო აკაკი), პირი არ გამტეხოდა. მაგრამ არ იცი ჩემი უიღბლობის ამბავი? მაინც დროზე მომიცდა ხელი, ჯავრით კინაღამ გულზე გავსქდი. ამ მო-

რავლებიან მალე და ნიშანი ხომ ეს ერთი და ორი არიან მეთქი. თურმე მოვსტყუედი. ჯერ კიდევ ვაწვდილი ყოფილა და არ ესმის, თუ რამდენათ საჭიროა ჩვენი ქვეყნისთვის და რა მაგისთანა კაცებს უფლება არა აქვთ, ამჩატებით თავის გაწირვისა. ვიყვებსა და ბრძნია-

და წერილმანი ჩხირკედელაობა სხვებს მიუტოვე. ხომ გაგიგონია, „სადაც არა სჯობს, გაცლა სჯობსო“. დღეს მეც მაგ გზაზე ვდგევარ და ვუცდი დროს, როცა ეგ სახადი, უგუნურების ეპიდემია გადაიკვედოს.

დიდის სიყვარულით და პატივისცემით მომიკითხე, თუ არ

მღვდელი თევდორე

მძიმე ფიქრები გაცემას
ტკივილზე ართავს,
სჯობს ვთქვათ სიმართლე
ნუ დავიდებთ ენაზე ბოქლომს —
მტერს ბევრჯერ მოჰყვა გამყიდველი
მეგზურად, რათა
ქვეყნის ღალატით მოეხვეჭა
ვერცხლი და ოქრო.
ყოფნა-არყოფნის გამოცანის
იდუმალ კართან
ლოცვით გაფანტე შენ შიში და
ზმანება ავი;
მტერს ნინ წარუძეხ, აუბნიე
გზა-კვალი და თან
მამულისათვის უყოყმანოდ
გასწირე თავი.
გამოუცნობი იყო მუდამ
ზრახვანი კაცის,
ფერით ერთმანეთს ხშირად ჰგავდა
შნამი და თაფლი.
ერთგულებისთვის ბევრს ხვდა შენებრ
სასჯელი მკაცრი,
ორგულობისთვის ბევრს მიართვეს
გვირგვინი დაფნის.

სტოლონქრო*

თეიმურაზ მაღლაშვილის
ხსოვნას

ჩვენი სტოლონქრო მიჰქუხს ხმაურით
და მოგონება გულს მწარედ დაღვს.
რა შეხვედრა გვაქვს, რა უცნაური,
გამოღმით მე ვარ, შენ დგახარ გაღმა.
გარდასულ დროთა ვდგავარ აქ მცველად,
ვუსმენ ღაღარში ნაპერწკლის ტკაცანს.
ჩვენი თაობის დგას ფოთოლცვენა,
ვინ ვის გაუსწრებს — არ იცის კაცმა.
ვდგავარ ფიქრებით შემოგარსული,
ყურს ვუგდებ ქარის შემზარავ კივილს.
შენი წმით ტირის ჩემი წარსულის
მოგონებათა დღეები ტკბილი.
ტკივილმა შეძრა ჩემი არსება.
და გულში ვსინჯავ იარას ნახმლევს.
კვლავაც შენი ხმით მესაუბრება:
„ცხრკარა“, „უშა“ და „გაულ გავზე“.
შორს, სადღაც ყმუის ძალი ბომბორა,
ლხინი შეცვლილა ჭირის სუფრებით.
შენი დვაბზე და შენი გომბორი
მხვდებიან, როგორც ჭირისუფლები.
მე აქეთ დავრჩი, შენ გახველ იქით
და სულში სისხლის წვეთები ჟონავს.
ჩვენი სტოლონქრო ღმუილით მიჰქრის
და მიაქვს ტკბილი დღეების ჟრჟოლა...

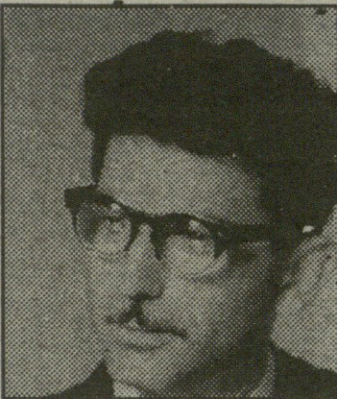
საინგილო

გულზე სევდა მანევს ლოდად,
მიტომ სათქმელს ცრემლებს ვანდობ, —
საქართველოს ტკივილო და
საქართველოს მძიმე დარდო.
რაზანია არ მენახე,
მოგიხადე კრძალვით ქუდი
შენს შინას და ბაღ-ვენახებს
იბერიის სუნი უდის.
აქაც მისი გული ფეთქავს,
სხვა განძო და სხვა საუნჯე.
ბევრი რამე მსურდა მეთქვა,
შენ სიტურფით დამამუნჯე.
ქარაფებთან გაგჩერდები,
ხევხუვს ჩავცქერ დანანებით;

ხმანკრილა ჩანჩქერები
მხვდება ვერცხლის დაღალებით.
შენს საყდართან მუხლმოდრეკილს
მკლავს ოცნება დახლართული.
დარდს გულიდან გადარეკავს
შენთა მკვიდრთა ხმა ქართული.
მწამს, დადგება ჟამი ოდეს,
შეისრულებ ნატვრას, მიზანს...
შენი ცოდვა მისცემოდეს,
ვინც რომ მუხთლად გაგასხვისა.
საინგილო, საინგილო,
მწარე ცრემლო,
ნატვრავ ტკბილო!..

საბავშვო პოეტს
ტარიელ ხავთასს ამ
ცოტა ხნის წინათ 60
წელი შეუსრულდა.
იგი საკმაოდ ხელდა-
მშვენიერული შეხვდა
თავის საიუბილეო
თარიღს. მისი საბავ-
შვო ლექსების კრე-
ბულები, მოთხრო-
ბის წიგნი „ზოლპარ-
კი: ფათერაკები, კუ-
რიოზები“, თარგმანები თუ პიესები ინტერე-
სით მიიღო მეითხველ-მაყურებელმა.

ტარიელ ხავთასი „დიდებისთვის“ განკუ-
თვნილ ლექსებს იშვიათად აქვეყნებდა. „კავ-
კასიონის“ რედაქცია ულოცავს პოეტს საიუ-
ბილეო თარიღს, არღვევს ტრადიციას და
მეითხველს სთავაზობს „დიდებისთვის“ და-
წერილ პოეტის რამდენიმე ლექსს.

გალაკტიონი

გალაკტიონი — რეზუსის წიგნი,
ლექსად აღნობდა სხვა ოქროს, სხვა განძს.
ჩვენთან არასდროს არ იყო იგი,
მისი ფიქრები დაჰქროდნენ სხვაგან.
მისთვის სხვა იყო სამყარო ჩვენი,
აბრიალებდა თვალებს მომწუსხველს.
გვიმზერდა მუდამ ღიმილის მჩენი,
მაგრამ ჩვენს ნაცვლად ხედავდა სულ სხვებს.
მას იზიდავდა სივრცე სხვა უფრო,
თან გასაფრენად მზად იყო ცაში,
და რომ გვეგონა ჩვენთან საუბრობს,
იგი სულ სხვასთან დავობდა მაშინ.
იყო ყოველგან მარტო, ეული,
გამორჩეული ათასში ერთი.
იდგა ღვთის წმინდა წყალდალეული,
ღმერთებში კაცი, კაცებში ღმერთი.
და აუფეთქდა როს სულში ჭურვი,
როს ცას შეანყდა ელვის ქამარი;
ჯერ გადახედა განვლილ გზას ჭმუნვით,
მერე პაერში შეჰკრა კამარა.
და იმ ნახტომით ღმერთკაცი მაშინ
იქცა ლეგენდად, ზღაპრად და მითად...
ჯვარცმული სული გაფრინდა ცაში,
ხორცი ჩაიკრა მამადავითმა.

სოფლად ზამთრის სურათი

მთებმა მოისხეს თეთრი ნაბდები,
ქარი მატყლივით შენტავს ფანტელებს,
ფიფქები, როგორც თეთრი ბაფთები
დაბლა ტაბით მოფარფატებენ.

ციდან მინაზე გადმოსაწლებით
თოვლი შუქს მატებს ღამეს წასლიანს.
ხევში ჩამდგარი ოდა-სახლები
თითქოს თეთრ ქუდებს მარჯვენა
ზამთარი ღამეს, ვით გარმონს, წილავენ,
სიჩუმეს ზოგჯერ ყფას: „ქაა! არღვევს“
სოფლიდან მიჰყავს ქათამი მელას,
კვალს, ვით ავტოგრაფს, უტოვებს ძაღლებს.

ჩემი სამება

დროს უმოწყალოდ ცელავს წამები
და გარბის, როგორც ევრანზე კინო.
მე მყავს ცხოვრების აზრის სამება:
ჩემი თეონა,
ელენე,
ნინო.
მათი გალობა ჩამესმის ციდანც, —
სევდა მანვლებს თუ როცა ვლხინობ.
მყავს სამი ხატი, სათნო და წმინდა:
ჩემი თეონა,
ელენე,
ნინო.
მტერმა რაც უნდა დამცეს თავზარი,
ვერ დაშლის სულის და ხორცის ბინომს.
მყავს სალოცავი სამი ტაძარი:
ჩემი თეონა,
ელენე,
ნინო.
დე, ეს სათნოები მარადის ენთოს,
სამმა ვარსკვლავმა მარად იბრწყინოს.
შენ დაიფარე, მაღალო ღმერთო,
ჩემი თეონა,
ელენე,
ნინო.
და როს სიკვდილის მსახურალი ხელი
გულს დაანვება ისრის წვეტებად,
ვიცი, რომ სამი კურცხალი ცხელი
ჩემს გაყინულ შუბლს დაენვეთება!

დედას

ეს მონატრება ვერ იქნა და
დღემდე ვერ ვძლიე,
ყველგან თან დამაქვს შენი ხსოვნა
წმინდა, ვით ლოცვა.
დაუნერელი ლექსი მტკივა
ო, ისე ძლიერ,
როგორც გტკიოდა, ალბათ მაშინ,
მაჩენდი როცა.

ათი წელია ათ სტრიქონს რომ
ვრანდავ და ვკვეთავ,
კვლავ არ გამოდის, ვერ ვერევი
გრძნობათა მორევს...
პატარა ლექსსაც რომ ველარ ვწერ
დედაზე, დედავ,
იქნებ ყველაზე დიდი ლექსი
ეს არის სწორედ.

კლდეს ებრძვის ყინვის გლადიატორი,
სადღაც შორეთში ელვა ინივლებს.
ლეგა ღრუბლების ინკუბატორი
ჩეკავს და ჩეკავს ფიფქის წინილებს.

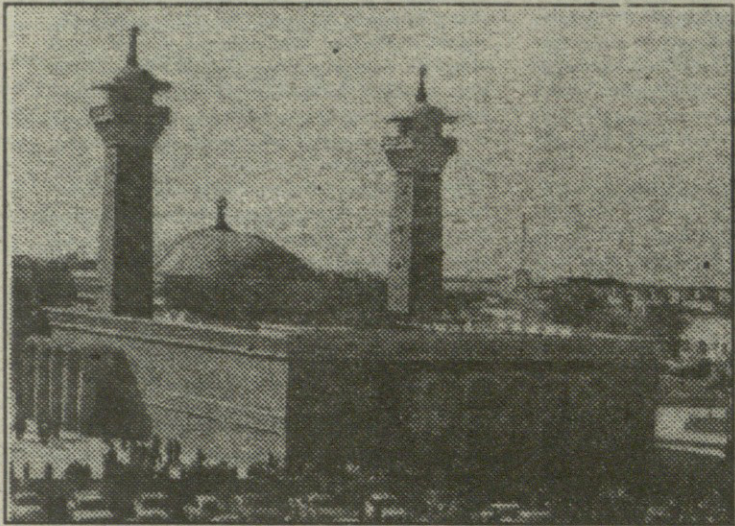
ზვავების ზათქით მინას დატორილს
განგების ხელი უჩინრად მართავს.
და ქარი, როგორც მედიატორე
არკვევს ბუნების მრუდსა და მართალს.

* პატარა მდინარეა ოზურგეთის რაიონის სოფელ დეგბუშში.

9

25 თებერვალი ქუვეითის პროვინსი დღესასწაულია ქუვეითი

ფართობი: 20,2 ათასი კმ².
მოსახლეობა: 1,9 მილიონი კაცი
დედაქალაქი — ელ-ქუვეითი 400 ათასი
მცხოვრებით (გარეუბნებით)

სამყარო შეიქმნა 1990 წლის 2 აგვისტოს ერასის სამხედრო აქტით, რასაც ქუვეითის ოკუპაცია და მისი ერასის მეცხრამეტე პროვინციად გამოცხადება მოჰყვა; ქუვეითის ერასის მოწოდებაზე, დახმარება აღმოჩენილი მათთვის უთანასწორო ბრძოლაში — აშშ, დსაშ-ს, არაბული სამყარო და საბჭოთა კავშირი მის მხარეს აღმოჩნდა. ექვსთვიანი დიპლომატიური ბრძოლა ბოლოს ანტიერასული კოალიციის სამხედრო მოქმედებით დასრულდა, რასაც სადამ ჰუსეინის და მისი პოლიტიკის სრული კრაზი მოჰყვა ქუვეითში.

თანამედროვე ქუვეითი პატარა არაბული სახელმწიფოა არაბეთის ნახევარკუნძულის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილში, სპარსეთის ყურის სანაპიროზე. მისი სახმელეთო მეზობლებია: ერაყი და საუდის არაბეთი. თითქმის მთელი ტერიტორია უკავია უდაბნოებს, რომლის დასავლეთით ნაწილი ქვიანი, ხოლო აღმოსავლეთით ქვიშიანი, სანაპირო ზოლის კი მთელს სიგრძეზე დიდხანს მიუყვება. მდინარეები (მუდმივი დინების მქონე) და ტბები ქუვეითში არ გვხვდება. სახმელეთო საზღვარი, ქვეყნის წილი მდინარე ნავთობითა და ბუნებრივი აირით. ნავთობის დაზვერვითი მარაგი დაახლოებით 10 მილიარდი ტონა, ხოლო ბუნებრივი აირი — 985 მლრდ კუბმ. სწორედ ქუვეითში მდებარეობს მსოფლიოს ერთ-ერთი უმსხვილესი ნავთობის საბადო — ბურკანა. ნავთობი, ბუნებრივი აირი და მასთან დაკავშირებული დარგები განსაზღვრავს ქუვეითის როლს მსოფლიო ეკონომიკაში.

მტკნარი წყლის ნაკლებობის გამო სოფლის მეურნეობა სუსტად არის განვითარებული. მეურნეობის ამ დარგისთვის გამოსადგება ქვეყნის ტერიტორიის მხოლოდ 3 პროცენტი. მეცხოველეობაში წამყვანია მეპატეფეობა. ეს „უდაბნოს ხომალდი“ არაბეთში ჯერ კიდევ წევს ერამდე II ათასწლეულში მოშინებულად. ეს ქვეყანა უზარმაზარ ფინანსურ პოტენციალს ფლობს და მთავრობა უდღეს ყურადღებას უთმობს განათლებასა და ჯანდაცვას.

მრთელობას, განათლებასა და ჯანდაცვას ქვეყანაში უფასოა.

ქუვეითი დაარსდა XVIII საუკუნეში საბაბა დინასტიის მიერ, მოგვიანებით კი ბრიტანეთის ინტერესების გადგენის ქვეშ მოექცა. 1914 წელს ლონდონა ქუვეითი გამოაცხადა „დამოუკიდებელ სამთავროდ, ბრიტანეთის პროტექტორატის ქვეშ“, ხოლო 1961 წლის ივნისში სრული სუვერენიტეტი მიიღო.

1962 წლის კონსტიტუციის საფუძველზე ქუვეითი კონსტიტუციური მონარქიაა. 1977 წლიდან სახელმწიფოს მეთაურია ემირი ჯაბერ ელ-აჰმედ ალ-ჯაბერ ას-საბაბი, საბაბო დინასტიიდან. იგი ასევე ქვეყნის შეიარაღებული ძალების და სასამართლო სისტემის მეთაური. იგი განაგებს საკანონმდებლო ხელისუფლებასაც. პოლიტიკური პარტიების არსებობა აკრძალულია. აღმინისტრაციული თვალსაზრისით, ქუვეითი იყოფა ოთხ გუბერნიად, რომელთა სათავეშიც დგას ემირის მიერ დანიშნული გუბერნატორი.

ქუვეითის მოსახლეობის 90 პროცენტი არაბია, აქედან 42 პროცენტი ქუვეითელი. ცხოვრობენ ასევე ირანელები, პაკისტანელები, მრავლად არიან აღმოსავლეთ აფრიკის ქვეყნებიდან ჩამოსულნი. უფლადი ერთეულია: ქუვეითის დინარა.

ელ-ქუვეითი ქვეყნის უმსხვილესი ქალაქია, რომლის საქმიანი და საჯარო ცენტრი დაჰ-ას სადგომი სახეა უახლესი ელექტრო თუ რადიო ტექნიკით, მოდური ტანსაცმლით, ბრწყინვალე ნაღიხებითა და უნიკალური ავეჯით. დღევანდელი დედაქალაქი განსვადება ძველი ელ-ქუვეითისგან. იგი მთლიანად „გეროპოლი“ ქალაქია, განიერი ქუჩებით, მოედნებით, მრავალრიცხოვანი ბაღებითა და გარეუბნებით, დეკორატიული აუზებითა და შადრევნებით.

საქართველოს და ქუვეითის შორის დიპლომატიური ურთიერთობა 1992 წლის 3 სექტემბერს დაიწყო.

ბია ჯანტურია
მედიკოსი

როდის რა მოხდა

25 თებერვალი

- 1917 — თებერვლის რევოლუციის დღეს გაიმართა გენერალ-მეიერჰოლდის დადგენილი „მასკარადის“ პრემიერა. ერთ-ერთი თეატრალური კრიტიკოსის სიტყვით „საქეპტაკლმა გაიღებრა, როგორც იმპერიის პირქუშმა რეჟიმმა, სადღესასწაულო, ტრაგიკული და ფატალური ბანაშვილი სამყაროს, რომელიც იმ დღეს დაიღუპა“.
- 1921 — თბილისში, შემოვიდა მეერთმეტე წითელი არმია.
- 1922 — შეიქმნა საქართველოს საბჭოების პირველი ყრილობა წარმოდგენილი იყო 350 დელეგატმა, მათ შორის 272 კომუნისტმა ყრილობამ მიიღო საქართველოს პირველი კონსტიტუცია, აირჩია ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი მცხაკაის, ფხაზარაძის, სორგონიძის, შელიავას, შორაბედაშვილის, სტეგეკორის, ნლოკობას შემადგენლობით.
- 1931 — თბილისში გაიხსნა სახელმწიფო რესპუბლიკური ბიბლიოთეკა, ამჟამად ეროვნული ბიბლიოთეკა.
- 1950 — გარდაიცვალა როლან ბარტი, ცნობილი ფრანგი მეცნიერი, სემიოლოგი.
- 1957 — თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საექტო დარბაზში გაიხსნა აკაკი შანიძის 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი პირველი საერთაშორისო ჯილდოთმცოდნეობითი სიმპოზიუმი.

სანოლუი პორვენეზა

1960 წელს ცნობილ ნიუ-იორკელ ექიმს ნ.ჯოლორს ეურნალისტმა ჯენმა მიაკითხა. მისი ნაამბობი ექიმმა ჯერ არ დაიჯერა, მერე არამართი იწმუნა, არამედ სრულიად შეიცვალა მსოფლმხედველობა.

ყველაფერი დაიწყო ამ სანდომიანი ქალის ნაცნობობით ერთ ექიმთან, რომელსაც ქალი მოსწონდა, მაგრამ, მათი ურთიერთობა სიმპათიებს არ გაცილებია.

მალე ექიმი მოკვდა. ეურნალისტ ქალს, ცხადია, გული დაწყდა. არ გასულა დიდი ხანი და დაუჯერებელი ამბები დაიწყო.

ერთ ღამეს, ჯენმა ცხადდ იგრძნო მისთან საწოლში... ის ექიმი იწვა. რომელიღაც მეთავე გრძობამ უკარნახა, რომ ზუსტად ის იყო და არა სხვა. შიშისაგან აკანკალეულმა ქალმა სინათლე აანთო, მაგრამ, ოთახში არავინ იყო. დილაზე თვალი ვერ მოხუჭა, გვერდით განუწყვეტილად გრძობდა იმ ექიმს, რომელსაც სული შეარქვა.

მეორე ღამეს იგივე განმეორდა. ქალმა უკვე იგრძნო... მამაკაცური ძლიერი ხელის შეხება თმზე, ლოყებზე და მკერდზე. მალე საქმე სრულ სიახლოვემდე მივიდა, და ჯენმა განიცადა... ორგაზმი. ამ ღამიდან მოყოლებული „სულთან“ მუდმივად სქესობრივ კავშირში იყო.

შეშინებულმა ჯენმა ყველაფერი დედას უამბო; ცხადია, დედამ არ დაუჯერა, მაშინ „სულმა“ დედასთანაც იგივე გაიმეორა, რაც ქალიშვილთან გააკეთა.

ჯენის დედა მორწმუნე ქალი გახლდათ, ეს ყველაფერი სატანის ოინებად ჩათვალა და სახლი მღვდელს აკურთხებინა. ლოცვებს შედგო არ მოჰყოლია. ჯენი იძულებული გახდა ექიმი ფოდორი მოეძებნა.

ექიმმა დედა-შვილის ფიზიოლოგიური და ფსიქოლოგიური კვლევა დაიწყო. არავითარი გადახრა. გულმოდგინედ შეამოწმეს სახლიც. მაგრამ, ამოდ. ბოლოს, ჯენის თანხმობით, ექიმმა მის საწოლ ოთახშიც გაათია ღამე და დილით განაცხადა, რომ მსგავსი რამ არც უნახია, არც გაუგონია და ვერც კი წარმოიდგენდა.

ოთახში მათ გარდა არავის იყო, მაგრამ მძინარე ჯენი ისე იქცეოდა, როგორც ვნებიანი ქალი მძაფრი სქესობრივი აქტის დროს. „აქტი“ დაახლოებით 10 წუთს გაგრძელდა... ღონიმიხილ ჯენს მკვდარივით ეძინა...

ფოდორს უნდოდა ჯენის დედაც გამოეკვლია „სულთან“ ურთიერთობისას, მაგრამ სასტიკი უარი მიიღო. მან განაცხადა: „უჩინარი საყვარელი“ ჩემს საწოლში მეტად აღარ გამოჩენილა.

ექიმმა საკონსულტაციოდ მეცნიერების ბევრი დარგის ცნობილი სპეციალისტი მოიწვია, მაგრამ „სულის“ საიდუმლო ამოუცნობი დარჩა. მიუხედავად ამისა, „სული“ ჯენის ოთახში ყოველღამე მიდიოდა... 15 წლის განმავლობაში!

ბოლოს, ექიმმა ჯენისგან ამ ილუზიებით მოცულ ამაზე ლაპარაკის უფლება მიიღო. იგი ადგილობრივი სამედიცინო საზოგადოების სხდომაზე მოხსენებით გამოვიდა. დასასრულს კი გაოგნებულ კოლეგებს განუცხადა: „მუდამ მატერიალისტი ვიყავი. ამ ამბავმა კი დამარწმუნა, რომ არსებობს სხვა ცხოვრება, არსებობენ სულები და მოჩვენებები“.

გაცოცხლებული • მკვდრები

1971 წლის აგვისტოს ერთ დილას, სოფელ ბელმეში (ესპანეთი) ბებია და შვილიშვილი სამზარეულოში ისხდნენ. მოულოდნელად ბავშვი გახარებული ავიწროდა, მაგრამ იმან, რამაც ბავშვი გაახარა, ძალზე შეშინა ბებია: სამზარეულოს იატაკზე დაგებული ვარდისფერი ფილაზე მოღებულსახიანი მამაკაცის გამოსახულება გამოჩნდა.

სადილის შემდეგ გამოსახულების წაშლას ეცადნენ, მაგრამ, ვერაფერი მოუხერხეს, პირიქით, მამაკაცმა თვალები უფრო დააჭყიტა და ავონიაში მყოფი კაცის გამომეტყვეება მიიღო. სახლის პატრონმა ფილები აყარა და სატაკი ცემენტით გადალესა. სამი კვირის შემდეგ უფრო ნათლად და მეკვეთად გამოჩნდა მეორე სახე. საქმეში უკვე ხელისუფლება ჩაერია: იატაკი გამოიკვლიეს, მუშებმაც სამზარეულოს ქვეშ მიწა ამოთხარეს და სახლის ქვეშ შუა საუკუნეების ბოიოტინის სამარხი აღმოაჩინეს. ორმო ისევ ამოავსეს და ცემენტით დააგეს, მაგრამ, უშედეგოდ. იატაკზე კვლავ გამოჩნდა ჯერ ერთი სახე, მერე მეორე, მესამე, მეოთხე... ამის შემდეგ სამზარეულო გააუქმეს.

სახლში ფარული ფორთაპარატები და მიკროფონები დააყენეს. ჩიწერეს ყურისთვის მიუწვდომელი, უცნობ ენაზე ამტყველებული სუსტი ხმები. მოგვიანებით ყველაფერი გაქრა, დარჩა მხოლოდ სურათები და ჩანაწერები.

გზიდან ჩამოგვალეთ, სულეგო!

პრობლემას, რომელსაც უნგრელები უგანდამი შეეჯახნენ, გზათა მშენებლობის მსო-

ფლით მარცხი სანაშაურო აქვს. სულელები გზაზე დაიჭერენ!

მბარარა-იშაკას ავტოსტრადის პირველი მეოთხედამთავრდა და ამ ლარივით სწორ გზაზე, სადაც არც თხზირი მოძრაობა იყო, ერთი მეორის მიყოლებით დაიწყო ავტოგარეობი.

პოლიციამ პირველმა მძღოლები დააძინაშაულა — სპირტიანი სასმელების ბოროტად გამოყენებაში. მერე როცა ალკოჰოლის გამოყენების წინააღმდეგ აქტიურად მებრძოლი ცნობილი სასულიერო მოღვაწე დაიმტკრეუგანდლები მოთმინებულად გამოვიდნენ და უცხოელ ინჟინრებს ურჩიეს:

— დაწყველილი ადგილია. ვერაფერს მივადწვდით სანამ გზის სულელები შესაწირს არ მივუტანთო! თან დაუმატეს, მშენებლობას მივატოვებთ, თუ სათანადო რიტუალი არ ჩატარდით. გაოცებული უნგრელები და თანხმდნენ.

და, აი, ტამბების აკომპანიმენტის თანხლებით, ადგილობრივმა ჯადოქარმა ძროხა დაკლა. ცხოველის თავი შუა გზაში ჩაფლეს, ზედ ასფალტადაგეს და ბალახებით შემოუწყეს. გაწყენილი როცა შეასრულეს. მერე ძროხის მთლიანად შეწვეს და შეტამეს იქაური ქერის ლუდი და აყოლეს.

ზეიმის შემდეგ კმაყოფილი მუშები სამუშაოს დაუბრუნდნენ და გზაზე ავირბიცი შეწყდა.

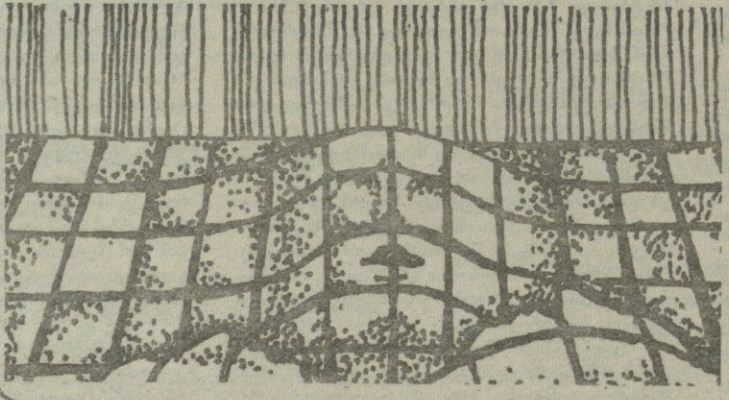
სამარიდან მთვარეზე

ქალაქ მეკსფილდის გარეუბანში (ჩეშირის საგრაფო ინგლისი) უჩვეულო დასაფლავება შედგა. გარდაცვლილ 72 წლის ბოქსერის ჯეფ ტორბის ოჯახის წევრებმა მიცვალებულის უკანასკნელ სურვილი აღასრულეს: სხეულის კრემაციის შემდეგ ფარული პაერში გაისრულ მისივე სახლის წინა მღვდლის, რათა მის მემკვიდრეებ დაისის სხივებზე გაფანტულ დაენახათ ის.

ოჯახმა ადგილობრივი ხელისუფლებიდან ფეიერვერკ მოწყობის უფლება მიიღო. ჯეფი ტორბის ფეიერველი ბატენილი 28 რაკეტა ერთი მეორის მიყოლებით გაუშვე პაერში. ყველაფერმა საუბროდ ჩაიარა, ოღონდ დასულავების დღე ღრუბლიან იყო, რამაც ძალზე დაანადგურა პარტიკულური ქვეყნისა და ახლობლების, რადგან მავალი მზის სხივებზე ფერფლის ცვენის მზერით ვედატკნენ.

ტორბის ვაჟმა ეურნალიტებს განუცხადა: „საამაჟეულები ვართ, რაც შეგვეძლო ყველაფერი გავაკეთეთ. ცხადმა მას ერჩია ერთი გასართობი გაგვეფანტა მისი ფერფლი მაგრამ დიდი რაკეტა ვევიშოვეთ“.

გაზეთი „НСТ“
თარგმანი
კახა ბეიბა

სპორტული სპორტის ფანტასტიკური ოთხეული

სპორტული სპორტის ფანტასტიკური ოთხეული

სპორტული სპორტის ფანტასტიკური ოთხეული

„მარტო ტალანტი საკმარისი არ არის“

ახლა, როდესაც მათ ათლეტურ-„მი-
ლონდონიან“ მხრებზე დიდ იმედებს
„მარტო ტალანტი“ საკმარისი არ არის

„მარტო ტალანტი“ საკმარისი არ არის

კოლინ ჯეკსონი

კოლინ ჯეკსონი

კოლინ ჯეკსონი

ლინფორდ კრისტინის მთავარი მაინც
სახელია. მას, მაგალითად, დიდ ზომებზე
ანიჭებს ის ფაქტი, რომ დასავლეთ ლონ-
დონის არაფერზემეტრად რაიონში მდებარე
თავის „მეორე სახლი“ — მძღოლსობის
სტადიონს, სადაც ოლიმპიური ჩემპიონი
მრავალი წლის განმავლობაში ვარჯიშობდა,
სახელი მის საპატივცემულოდ გადაერქვა.
„მე ვამაყობ, — ამბობს ლინფორდი, — ეს
ხომ მრავალწლიანი შრომისა და ძალისხმე-
ვის აღიარებაა“.

განუწყვეტელი ზრდა ოლიმპიური და
მსოფლიო ჩემპიონ ლინფორდ კრისტინსა,
ვინაც სპრინტერისთვის საკმაოდ სოლი-
დურ და საპატიო 34 წლის ასაკს
მიადნია, ერთ-ერთ ყველაზე შესანიშნავ
მოვლენად რჩება მძღოლსობის ისტორი-
აში. და მაინც, კრისტინ არასდროს ივი-

წყებს იმას, რამ სპორტულ ტალანტთან
ერთად თვითდისციპლინა და საკუთარ
თავში შეურყეველი რწმენა, რომ არ
პქონდა, შეიძლება ყველაფერი სხვაგა-
რად დამთავრებულიყო.

მართლაც, მზარდ ასაკში და 20
წლის შემდეგაც ლინფორდი ჯერ კიდევ
მხოლოდ რიგითი სპრინტერი იყო. საკმა-
ოდ ნიჭიერი, მაგრამ ამა ქვეყნის სიამო-
ვნებათა ძლიერ მოყვარულიც, რომ უძ-
ლიერესთა რიგებში აღმოჩენილიყო. აქ კი
გადამწყვეტი როლი მისმა მწვრთნელმა
რონი როდნამ ითამაშა: „რონმა მითხრა,
რომ დრო იყო ნებერობისთვის თავი
დამენებინა, იმისთვის რომ ცხოვრებაში
რეალისთვის მაინც მიმეღწია, ის ყო-
ველთვის მიმტკიცებდა, რომ დიდი წარ-
მატების მიღწევა შემძლეო. მივხვდი,
რომ ის ნამდვილად ასე მიიჩნევდა და
ჩემი ბედიც აღელვებდა, თორემ ტყუილ-
ბრალად დევნას არ დამინებდა“, —
იხსენებს იგი.

მისი წარმატება თვალსაჩინო დადასტუ-
რებაა, რომ მხოლოდ ტალანტი საკმარისი
არაა, მას მზანდასახულობა და გამარჯვ-
ებისკენ ლტოლვა უნდა ერთვოდეს.

ჯონ რიჯისი

თუ თქვენ მიიჩნევთ, რომ ჯონ რიჯისი უფრო ფეხბურთელს
პგავს, ვიდრე სპრინტერს, სიმართლესთან ახლოს იქნებით: 17
წლამდე მან სამ ინგლისურ კლუბში მოასწრო ბედის ცდა.
დარწმუნებულია იმაში, რომ ფეხბურთში ყოველთვის დაბრუ-
ნდებოდა, მან ერთი წლით მძღოლსობაში წასვლა გადაწყვიტა.
„უბედურება იმაშია, რომ ჩემი სისწრაფე და ტექნიკა მცველებში
ბურთის ნაცვლად ყოველთვის ჩემთვის დარტყმის სურვილს იწვევდა
— აღნიშნავს 27 წლის ჯონი — გარდა ამისა, პირველად მომიხდა
რასიზმთან დაჯახება, რამაც ჩემში სინანულის გრძნობა დატოვა.
მძღოლსობაში ასეთი რამ არასოდეს მომხდარა“.

თავის პირველი გარბენი მან ჯერ კიდევ დაწყებით სკოლაში
მოიგო — 60 მეტრის დისტანცია ისე უნდა გაეზინა, რომ
კოვზე დადებული კვერცხი არ დავარდნოდა. „მეორე ადგილზე
გასულს 30 მეტრით ვაჯობე“, — იგონებს ჯონი არანაკლები
კმაყოფილებით, ვიდრე ამჟამინდელ გამარჯვებებს, რომელთაგან
ყველაზე მთავარი შტუტგარტის 1993 წლის მსოფლიო ჩემპიონატი
იყო, სადაც ის პირველი ბრიტანელი სპორტსმენი გახდა, ვინც
200 მეტრის 20 წამზე უფრო სწრაფად გაიარა.

ამჟამად იგი მხოლოდ ატლანტის 1996 წლის ოლიმპიურ თამაშებზე
გასარბენი 200 მეტრის დისტანციითა დაკავებულია. „ფეხბურთში იგი
უკვე მრავალჯერ გავირბინე, ფინიში სწორზე გასვლისას ჩემი თავი
მხოლოდ ლიდერად და გამარჯვებულად წარმომიდგება“.

„ჩემი დისციპლინით შპობლებისგან
ბევრად ვარ დაგაღებული. როდესაც
ბავშვი ვიყავი, ძალიან არ ვცეცლებდი,
რადგან მამის ხელებში მოხვედრის
მეშინოდა“.

„ეს საუკეთესო განცდაა მსოფლიოში“

ლინფორდს მოსწონს დიდება, რომე-
ლიც მისმა სპორტულმა მიღწევებმა მრ-
ტბანა, მაგრამ, როდესაც ეს პერიოდი
დამთავრდება — უკან მოხვედრას ნამდვი-
ლად არ დაინყებს. კრისტინ არ არის ის
კაცი, რომელიც წარსული მიღწევებით
ცხრვრობს და მასაც მხოლოდ ართობს ის
გარემოება, როდესაც ადამიანები მასთან
იმის შესახებებლად მოდიან, რომ სკო-

სი სიამოვნებაა: დაუმტკიცო, რომ სხეუ-
ლი ცდილობს“.

თუმცა, აზრიც კი იმის შესახებ, რომ
მისაბამ მაგალითს წარმოადგენს, მას
ძალზე საამაოებს. „ლინფორდი“ მინც
გადაჭრით უარყოფს ნებისმიერ მინიმე-
ბასაც იმის თაობაზე, რომ შეაკანთან
სპორტსმენთა ან პოლიტიკოსთა „მედრო-
შე“ გახდეს. „შეკანთანზე ხაზის გას-
მით, მხოლოდ ჩემს გავლენას შევლუდა-
ვდი. თეთრები და ყვითელკანიანი სპორ-
ტსმენებთან ურთიერთობაზე ზურგს შემაქცევდნენ,
ამიტომაც ჩემს თავს მხოლოდ შეაკანთან-
ნებისთვის მისაბამ მაგალითად არ მივი-
ჩნევ. მე ყველასთვის ვარ“.

მისი ფესვსაგმლები სპეციალური შე-
კვეთითაა დამზადებული. ყველაზე ძვირა-
დურებული მანქანა — მაღლიერი სპო-
ნსორისგანაა ნაჩუქარი, შეჯიბრებებზე
გამოსვლით, რეკლამებითა და დამატე-
ბით მოღვაწეობით შემოსული ყოველწლი-
ური შემოსავალი კი 2,5 მილიონ ფუნტ
სტერლინგს აღწევს. ასე რომ, იგი მარ-
თლაცა, ლირული მაგალითია.

ფულს ლინფორდი ძალზე დიდ მნიშ-
ნელობას არ ანიჭებს, თუმცა, იქვე აღნიშ-
ნავს, რომ 26 წლამდე დროებითი საშუა-
ოებით, შპობლებისა და ძველი შეგობრის
მენდი მიღერის დახმარებით, ირჩენდა თავს.
„ვერანარი ფული“ ვერ შეძლებს ჩემი
ენერგიის კომპენსირებას, მე ხომ საკუთარი
ოფლით მაქვს გამოშუშავებული ყოველი
პენი“, — ამბობს იგი და იხსენებს ყოველ-
დღიურ სანერნელ რეჟიმს — დილის 11
საათიდან საღამოს 4 საათამდე.

ფულს იგი ყაირათიანად ექცევა.
„ბავშვობის დროს, როდესაც ყოველდღი-
ურად 2 ფუნტად და 50 პენსად გაზეთებს
დავატარებდი, მამა ყოველთვის მხოლოდ
50 პენსს მიტოვებდა, ხოლო ორი ფუნტი
შემნახველი ბანკის ანგარიშზე შექონდა.
მამინ ყოველთვის ეს საკმაოდ მაღლიანე-
ბდა, მაგრამ იმასაც ვხედავდი, თუ რო-
გორ უცურდებოდათ სხვებს ფული ხელი-
დან. გარდა ამისა, არასოდეს შეიძლება
დარწმუნებული იყო სვალინდელ დღეში.
ერთი ტრავმაც კი საკმარისია ყველა
გველის დასამსხვრევად“.

შეძლებს თუ არა ლინფორდ კრისტინი
1996 წლის ოლიმპიურ თამაშებამდე გა-
ძლებას? „მე მხოლოდ ერთი წლით ადრე
ვგებავ: — ამბობს იგი, — თუ კი 31
დეკემბრისთვის მთელი და ჯანმრთელი
ვიქნები, კვლავ ვფიქრებ ამაზე. ნახვლას
კი საუკეთესო ფორმაში ყოფნისას გაბი-
რებ. ჩემთვის მეორე ადგილი — დამარ-
ცხებაა. იოლი გარბენები არ არსებობს,
ჩემპიონის „ბეჭებზე დადება“ ყველას
სურს. სტარტამდე მე ძალიან ველავ, —
ნაჯვრის შემინია.

სამაგიეროდ, როდესაც კარგად მი-
ბიხარ, ეს საუკეთესო განცდაა. მთელ
მსოფლიოში. თითქოსდა ღრუბლებზე ნა-
ვარდობ — მთელი სხეული პაეროვნად
მოძრაობს, ყოველგვარი ძალდატანების
გარეშე“. სამი მისი ამჟანაგი თანხმობის
ნიშნად თავს უქნევს ლინფორდს და
იღიმება, ხვდებიან, კრისტინს რა პქონდა
მხედველობაში. სწორედ ეს ტყუბა აქ-
ლევთ ფანტასტიკურ გუნდად ჩამოყალი-
ბების საშუალებას.

მოამზადა

ალეკო იმარიშვილი

ტონი ჯერბი

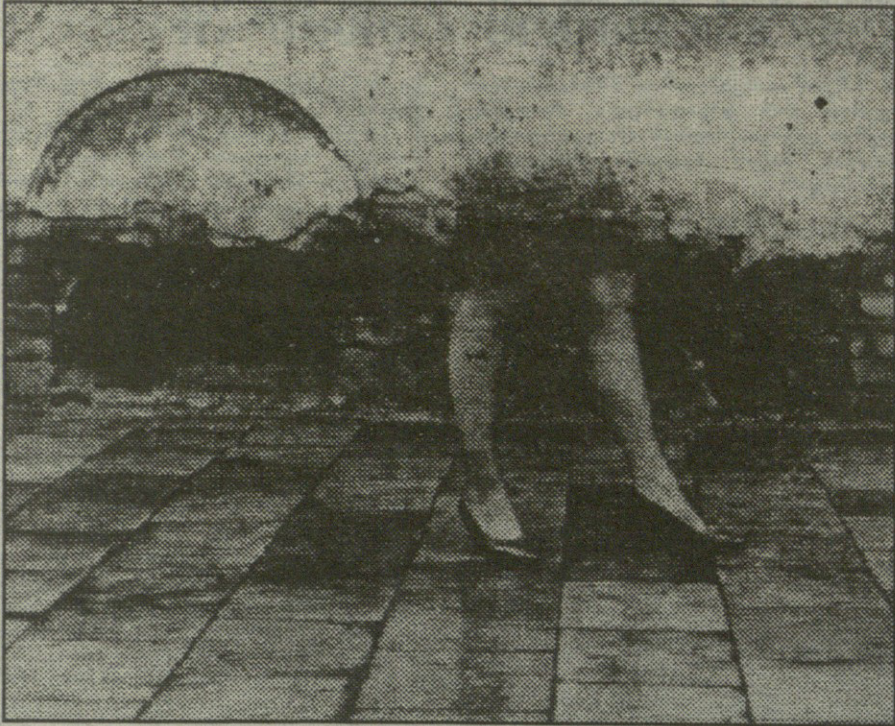
საწყალი ტონი ჯერბი „ლარიბი ნათესავია“
ფანტასტიკურ გუნდში, რადგან მხოლოდ მეორეა
ბარიერებით არბენაში — ყოველთვის ნახევარი
ნაბიჯით უკანაა კოლინ ჯექსონზე.

მაგრამ იგი ყველაზე ახალგაზრდა ოთხეულში
და თავსაც იმით იწვევებს, რომ წინ საკმაოდ
ბევრი დრო აქვს გარდა ამისა, გარკვეული
უბიარტისობებიც გააჩნია, როდესაც მეზობელ
ბილიკზე ჯექსონია: „მე ვიცი, რომ თუ მას
დავმარტებ, ოქროს მედალს მოვიგებ, ხოლო
თუკი მასთან ახლოს ვიქნები, ვერცხლის მედალს
მევიპოვებ“, — ამბობს იგი ლიბლით.

გასულ წელს ტონიმ დიდ პრაგრესს მიიღწია,
როდესაც მსოფლიო ჩემპიონატზე, 110 მეტრ
ბარიერებით რბენაში ვიცე-ჩემპიონობა მოიგო,
ჩემპიონი კი, რასაკვირველია, კოლინ ჯექსონი.
ამასთან, ტონიმ 4X100 მეტრზე ესტაფეტაში იმავე
კოლინთან, ლინფორდთან და ჯონთან ერთად,
კიდევ ერთი ვერცხლის მედალი მოიპოვა.

სურათში: მარცხნიდან მარჯვნივ ტონი ჯერბი, ჯონ რიჯისი,
ლინფორდ კრისტინი და კოლინ ჯექსონი.

რას დაარქმევდით?

33 ნომერში გამოქვეყნებული ფოტოსურათის
პიტიხველისეული დასათარქმება:

ზევით — ჩემი ფეხები.

ამ თაღსა და იმ თაღს შუა კენების ცეცხლი დაგინთია.

უარი მითხრა, დამაგდო, გაასაგსავა ხელები,
ახლა კი „გაგკასიონში“ გამოუჭიმავს ფეხები.

ანექდოტები

სპრინტი

ჭუთაისელმა ღვეწლები იყიდა. ერთი ჩაბიჩა და
შოგ ხორცი რომ ვერ აღმოჩნდა, გადაადგო. მეორე
გასინჯა, ისიც უხორცო აღმოჩნდა. მესამეც რომ იწემა,
გაოცებით თქვა:

— ვერ გეტყვი, აბი „პერაშე“ სპრინტია თუ რაია.

ლიდაზა

გურიაში, აფთიაქში მყიდველი, შევიდა.

— „ლიდაზა“ გაქვინ?

— ლიდაზა ვი არა, ჩემი ცოლია აღარ მაქ.

წვერი

გურიაში დეპუტატობის კანდიდატები ჩავიდნენ
და ამომრჩევლებს შეხვდნენ. შეხვედრის შემდეგ,
როგორც ხდება ხოლმე, სუფრა უნდა გაშლილიყო.
დეპუტატობის კანდიდატებმა იმდენი ილაპარაკეს და
იმდენი აქეს ერთმანეთი, საათზე დაწყებული კრება
2 საათზე ჯერ კიდევ არ იყო დამთავრებული. ბოლოს,
ერთმა გურულმა ამომრჩეველმა აიწყვიტა, სიტყვა
მომეცითო. მას სიტყვას ვინ მისცემდა და ლგილიდან
დაიწყო ყვირილი:

— ჩვენ თუ არ გეცოდებოთ, იგი გოჭის ხორცი
მინც დაინათე, გაუფუდა ამ სიცხეში.

— გაჩუმდი შენ, ისიც გეყოფა, ასეთ სერიოზულ
კრებაზე გაუპარსავ რომ მოსულხარ! — შეუტია
კრების თავმჯდომარემ.

— შენ რო კრება დიწყე, ჭი მქონდა გაპარსუ-
ლი, მარა გამეზარდა.

„დვიჟოკი“

ჭუთაისში რომელიმე კორპუსში მიცვალებული
თუ იყო, ქალაქის მერიის განკარგულებით, გრაფიკის
მიხედვით შუქს არ ურთავდნენ. ერთი კორპუსის
მობინადრეებმა ფული შეგროვეს, კუბო შეიძინეს და
თავსაბურს ზან ერთი სართულის კედელზე აყუდებ-
დნენ. ზან მეორე სართულის კედელზე და ასე რიგ-
რიგობით. ბოლოს, გაუგეს და მერამ სპეციალურად
გამოგზავნა ხალხი ყალბი კუბოს საკონფისკაციოდ.
მთელი კორპუსი ეზოში შეგროვდა, ნაღვლიანი თვა-
ლებით მიაკილებდნენ კუბოს და ოხრავდნენ.

— რავა ჩამოგვართვეს ჩვენი „დვიჟოკი“?

ჟირაფი

ნარკომანი ჩაზოხილს შიორთმევს. ერთი ნაქერი
გადაიღო და კისერი შეხვდა, მეორე გადაიღო და ისიც
კისერი აღმოჩნდა.

— დედა, — გასძახა — რა უფო, ჟირაფი დაკალი?

ჭუთაისური პრეცედენტი

შალიკა ყვება:

— ჭიჭიკას მამა რო მოუკვდა, მთელი საქართ-
ველოდან იმდენი ხალხი დიდრა და ჩამევიდა, „პადი-
ეზღში“ რო ვერ დავტყუე, გვერდზე „პადიეზღში“
მეორე კუბოს ჩადგმა მოგვინდა.

რატომ აღარ იცინიან

თბილისელები ქუჩაში?

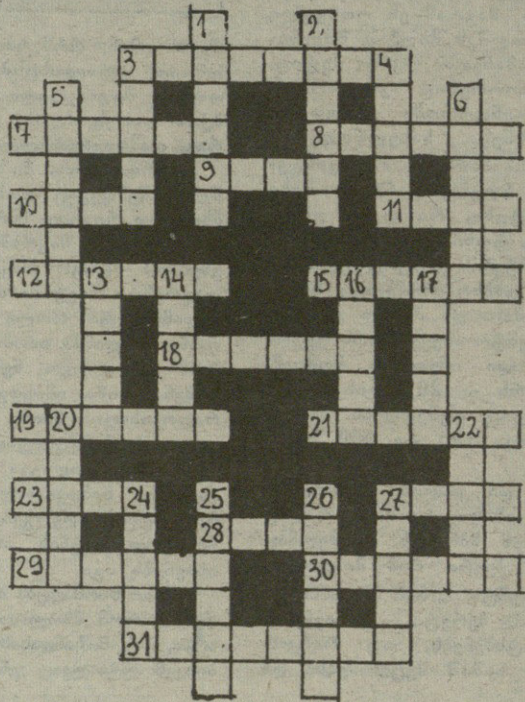
(შაირ-ბანმარტაბა შაირან უცხოელზე და შინაურ-შეშვრე
კომენტატორები)

სიცილი სახეებიდან
იმ ფაქტმა გააქშია,
რომ მასის უმრავლესობას
მარტივად რომ ვთქვათ, შია.
ხალხს ენატრება ყველი და
ცხელი პურები შოთის,
აფრთხობს სმენა და ყურება
ბათქა-ბუთქის და შფოთის.
სიძვირე მწიკვი მარილის.
და ოხრახუშის ტოტის,
სულ ბნელში ჭდომით გაუჩნდა
„მენტალიტეტი“ ჭოტის.
აბა, რა გასაკვირია,
სიფათი ჰქონდეს მწურალი,
თუ პირდაუბანელი
და თან სწურია წყალი.
ექნება მა, არ ექნება,
შეხვედრებმა შეაყრი,
ტუალეტგამოუვლელი
მოდის ქუჩაში კაცო.
თვით პროფესორიც რომ იყო
სოლიდური და დინჯი,
სახეზე დარდი გექნება,
გამოხედვაში ხინჯი.
თუ ერთ კილოში დაგაკლეს
ოთხასი გრამი ბრინჯი,
ან რატომ უნდა ეფინოს
პირზე ღიმილი ტკბილი,
როცა კაცს ფული არა აქვს.
და ამ დროს სტეფა კბილი,
ვის ეცინება, როდესაც
სიცივე უვლის ძვალში,
ან როცა საცხოვრებელი
მისაცემო აქვს ვალში,
ნაწილი მგლოვარება,
ზოგს სახლი დარჩა გალში.
ზოგიც ვერ მორჩა, ჯერ ისევ
„მაგიდაშია მრგვალი“.
ამ ქალს მუშტარამ არ მისცა

შეხვედრებმა შეაყრი,
ამან კი წუხელ სიზმარში
ქმარი სხვა ქალთან ნახა.
წუხს ხალხი, რომ არ გათავდა
„გარდამავალი ფაზა“,
სიცილს უთუოდ ჭირდება.
სოციალური ბაზა.
და თუ გაქედო მტროში
შვის წულში მოხვდა მუშტი,
თუ ბუასილი აწუხებს
შარდის ან ნაღვლის ბუშტი,
თორემ ბუნებით ქართველი
სულაც არ არის კუშტი.
პირიქით, ყველა დანაკარგს
ინებებს მოკლე დროში,
ამიტომ, როგორც გაჩნდება
ბური, ღვინო და ღოში,
ყოველგვარ „პოლიტ-პრობლემას“
ფასი ექნება გროში.
მხოლოდ სუფრასთან დარჩება
„ბრძოლის“ გარშემო როში,
„თავისუფლების წყურვილი“
ჩარჩება უანწის პროში,
უმოკლეს ხანში აღდგება
არი-არაღოს ხოში.
თან სულ ერთია, რის ფასად,
რა გზით და ვისი დროშით,
ეს ნაღდად ასე მოხდება
(არაფერს ვამბობ ახალს).
ბრბო დაიწყებს, რისთვისაც
დღეს „იმიო“ კაკალს ნაყავს,
ჩვენ ჭილაგს ისტორიულად
ეს ჩვეულება ახლავს.
ასე რომ, მალე მოგვჩვენოთ
ამ ბღვერის პროცესს გლახას
და უცხოელი თბილისში
დიდ სიცილ-ხარხარს ნახავს.

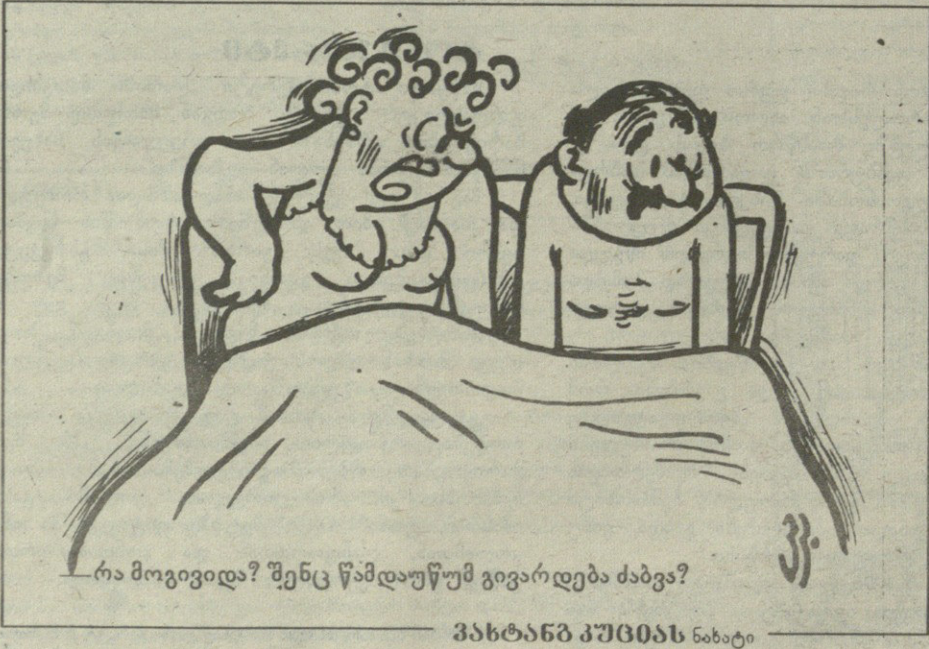
რუსლან მიქაბერიძე

ლიმილვორდი

შემაშლად: 1. ცხრა სახელიანი მამა-მარჩინალის ნამდვილი სახელი (ლიტ); 2. შვიდი პატარა კაცი
ერთადერთი სიყვარული (ზღ); 3. ნელიდან არ უნდა გაუშვას; 4. ინგლისური მეტრი; 5. ჩიტი, რომელიც შრომის
ეგონათ; 6. იოვე მეგობრის თვალში (სიმ); 7. ზოლიანი ცხენი; 8. ყველაზე ზნეობილი სასუქი; 9. პირველი
კაცი შედეგად კაცში (კინო); 10. სინათლესთან აფიგებენ; 11. ნიუტონის საყვარელი ხილი მიწოდულობს
კანონის აღმოჩენის მერე; 12. ის რომ გატყუდება, ხმა გაჟარდება, მეზობელი გამოვარდება; 13. კაცი, რომელსაც
აქტიუკებდნენ მარცხნიდანაც და მარჯვნიდანაც (ფოლოს); 14. აფერისტის ჩვეულებრივი ქმედება; 15. რ
უყვარდა ილიოს ღმერთი და ტყემალთან; 16. ვინ უყვარდა ზურგიკალს ილიკოზე და ილარიონზე მეტად;
თარაშულად: 1. როგორი იყო ერთაოზ ბრეგვაძე (კინო); 2. ხელფასის წინასიტყვაობა; 3. სკრა, ჯარა
— გორი; 4. რა ეკარგება შეშინებულ ადამიანს? 5. კაცს ერთი აქვს, ზმნას — სამი; 6. 1961 წ. 12 აპრილ
დაბადებული ათიდან ცხრა ბიჭის სახელი; 7. კლასიკის სიცოცხლეზე მეტი; 8. ეკლიან-ყვავილოვან
ხე; 9. ყველაზე ქართული ცეკვა (დოჩან); 10. დოც-მშობლიურ ზუგდიდში ფეხი შედგა ფაცაცა
სამეგრელო აფრთოვანდა და მოუწყო —; 11. კრიმინალი — მეზღვარე; 12. ვირი რუსულად; 13. აშშ-
ექსპრეზიდენტი, რომელიც სულაც არ ყოფილა ბუში; 14. უკბილო სახე; 15. ჩებურაშკას ძმაცა
პროფესია ზოოპარკში; 16. ომარის დაწერილი ლექსი (სიმ); 17. სახელმწიფო ანლო აღმოსავლეთში
არაფერი საერთო არა აქვს დანასთან.

33 ნომერში გამოქვეყნებული ლიმილვორდის პასუხები:
თარაშულად 4. კარტოფილი; 7. ბასტი; 8. რამკა; 10. ალიბი; 12. ბარაგი; 13. ილიკოს; 17.
მელი; 19. ადამი; 20. რემბო; 21. ხინკალი; 22. ორგონი; 23. ოტელი; 25. რისკი; 26. აბატი; 28.
არაგვი; 29. მიზერი; 30. დროგი; 33. ძმადუ; 34. აფსნი; 35. ასტრონომი.
შემაშლად: 1. ორგია; 2. მორგია; 3. კიტრი; 5. დალაქი; 6. უკბინე; 9. აბრევიატურა; 11.
კომბინატორი; 14. კალიბრი; 15. ლამბა; 16. პინოკიო; 18. აბანი; 20. რქენა; 24. ლავა; 27.
ბიზონი; 30. დუსტი; 31. ოქრომ. 32. იაგომ.

პახტანა კუცოას ნახატი